

IGNASI IGLESIAS

En Joan dels Miracles

DRAMA

"L'Avenç", Barcelona

EN JOAN DELS MIRACLES

IGNASI IGLESIAS

EN JOAN DELS MIRACLES

DRAMA EN TRES ACTES

BARCELONA
Tip. «L'Avenç», Rambla de Catalunya, 24
1908

PERSONES

MARIAGNA	48 anys
ROSINA	25 »
AGNÈS	20 »
JOAN	50 »
FRANCESC	22 »
ESTEVE	45 »
TOMÀS	50 »
VALENTÍ	28 »
LLUC	60 »
ISCLE	50 »

Una dòna amb un nen de volquers.
Una altra dòna amb un noi de quinze anys.
Un home que va amb una crossa.
Dos homes de milja edat i un de molt vell, amb la seva dòna, també molt vella.
L'acció, en una vileta catalana.
Epoca, present.

Aquesta obra va esser representada per primera vegada en el Teatre Català (Romea) la nit del

18 d'Abril de 1908, amb l'adjunt repartiment: *Mariagna,* D.ª Adela Clemente; *Rosina,* senyoreta Marguerida Xirgu; *Agnès,* Srta. Antonia Vallvé; *Joan,* D. Joaquim Vinyas; *Francesc,* don Joan Vehil; *Esteve,* D. Miquel Sirvent; *Tomàs,* D. Vicens Daroqui; *Valentí,* D. Avelí Galceran; *Lluc,* D. Ramon Tor; *Iscle,* D. Agustí Antiga.

Director artistic: l'autor.

ACTE PRIMER

Menjador amb les parets blanques i sòcols de rejola de Valencia, de colors virolats, amb un bordó de fusta a dalt i baix. A dreta i esquerra dels fons, dugues obertures, amb portes balconeres i persianes plegades a cada una respectivament, veient-se l'hort de la casa, ben conresat, ple de flors i de llum. Entre les dugues obertures citades, un bufet de noguera atapait de pisa i una fruitera de faiensa; a l'esquerra, dugues portes: la del primer terme dóna a l'entrada de la casa; l'altra, a una saleta-dormitori. A la dreta del primer terme, una escala que comunica als dalts, i una porta, segon terme, que condueix a la cuina. A la mateixa mà, un canapè antic i un mirall. Al mig de l'escena, una taula de noguera, rodona, amb un cobri-taula i un gerro per posar-hi una toia al damunt. Penjant del sostre, un quinqué de bronzo, bastant decoratiu. A tot el volt de la peça, cadires de noguera, amb el seient de cuiro, i alguns testos amb begonies i hortensies. A la paret del fons, damunt del bu-

fet, un quadro representant la Cena dels Apostols; a les laterals, altres quadros amb paisatges i « bodegons »; un calendari, retrats de familia, un rellotge, una tauleta de cusir, etc. L'enrejolat de l'estancia es de mosaic senzill. Els balcons són oberts.

Es al dematí d'un dia del mes de Juny. Fa un temps esplendorós.

ESCENA I

LA MARIAGNA, L'AGNÈS I EN VALENTÍ

(La Mariagna surt per la porta de la dreta dels fons, amb un gabell de flors a les mans. Va amb vestit de percala blava, amb mostreta blanca.)

MARIAGNA

No'n cullis més, Francesc.

AGNÈS *(de dins estant, en veu alta)*

Mariagna! Mariagna!

MARIAGNA

(anant a mirar a la primera porta de l'esquerra)

Ah! Sou vosaltres? Entreu, si us plau, entreu.

(L'Agnès porta una bruseta de batista blanca amb ratlles blaves, faldilles de percala de color blau marí, davantalet de fil cru i un mocador de seda blau cel passat al coll. En Valentí va amb un vestit vell, de llana, d'un to blau gris;

gorra de seda negra, amb visera de xarol; camisa de color, sense planxar, i espardenyes blanques tapades. No porta pèl a la cara.)

AGNÈS

(entra guiant del braç an en Valentí, que va amb el cap alt i els ulls ben oberts i immobils)

Vine, vine, Valentí.

VALENTÍ *(treient-se la gorra)*

Bon dia, Mariagna.

MARIAGNA

(deixant les flors damunt de la taula)

Bon dia i bona hora. Que tal, com va aquesta vista?

VALENTÍ *(content)*

Per ara va molt bé.

MARIAGNA

Me n'alegro, noi.

AGNÈS *(també molt contenta)*

Aquesta nit l'ha passada tota en un sòn.

MARIAGNA *(an en Valentí)*

Sí, home, sí: a poc a poc se va lluny.

VALENTÍ

Potser ho fa l'haver pogut descansar, però em sembla que ja hi veig una mica més.

MARIAGNA

Amb paciencia tot anirà per bon camí. Però, seieu: feu-me'l favor.

AGNÈS

No us molesteu per nosaltres.

MARIAGNA *(acostant-li una cadira)*

Sèu, Valentí, sèu.

VALENTÍ

(asseient-se, ajudat de l'Agnès)

Gracies.

MARIAGNA

Que heu vingut per parlar amb en Joan?

AGNÈS

Si no hem de destorbar-lo...

VALENTÍ

Que no es a casa?

MARIAGNA

No. No fa gaire que ha sortit.

AGNÈS *(contrariada)*

Ja'ns ho temiem!

MARIAGNA

Que'l necessiteu de precís?

AGNÈS

No: de precís, no. *(No gosant-ho dir.)* Voldriem fer-li una pregunta.

VALENTÍ

Nosaltres, si no es propassar-se, desitjariem saber si es cert lo que fan córrer.

MARIAGNA

Què fan córrer?

VALENTÍ

Diuen si en Joan se retira.

(De tant en tant se veu an en Francesc passar de l'un costat a l'altre de l'hort, amb flors a la mà. La Mariagna, en el transcurs del dialec, va i ve diferentes vegades de la tauleta de cosir a la taula del menjador, per fil i les estisores per fer el ram, lligant-lo quan s'escaigui tenir-lo llest.)

MARIAGNA

A què ve que hagin pensat semblant cosa?

AGNÈS

No va arribar en Francesc ahir vespre?

MARIAGNA

Sí: de Madrid.

AGNÈS

Que ja ha acabat els estudis?

MARIAGNA

Ja es metge passat.

VALENTÍ *(enfaticament)*

Segons tinc entès es més que metge.

MARIAGNA

Es doctor en medecina.

VALENTÍ *(amb dolor)*

Asseguren que rellevarà'l seu pare.

MARIAGNA

No hem pres cap determini. Però, de totes maneres, penso que s'establirà a Barcelona.

VALENTÍ

Aquí sí que poc hi faria!

AGNÈS

Es un poble tant petit aquest, que amb el metge que hi ha en tenim prou.

VALENTÍ

En sobra i tot.

AGNÈS

La gent no més té fè en el vostre home.

MARIAGNA

Tothom hi creu molt!

VALENTÍ

En Joan no posseirà cap titol, però'l saber i l'experiencia no pot negar-li ningú.

AGNÈS

Pobres de nosaltres que ara pel seu fill ens deixés!

VALENTÍ

No ho voldria pas!

MARIAGNA

Ja podeu comptar que, si's retirava, us recomanaria al noi.

VALENTÍ

Jo, si us haig de ser franc, no hi crec en metges.

AGNÈS

Se n'han vist tants desenganys!

MARIAGNA

Feu-vos carrec de que allà ont no arribés en Francesc...

VALENTÍ *(interrompent-la)*

No, no: jo tinc posada la confiança en en Joan. Ja estic a les seves mans, i, fins que ell mateix me desenganyi, no vui que ningú més me vegi.

AGNÈS

Sí que't curarà, Valentí!

VALENTÍ

Ditxós serà'l dia!

AGNÈS

Amb quin gust anirem a complir la prometença que tenim feta!

MARIAGNA

Ah! Heu fet una prometença? A Santa Llucia?

AGNÈS

Té raó! No vam atinar-hi.

VALENTÍ

Si en Joan, amb la gracia que Déu li ha concedit, me posa bé de la vista, l'Agnès i jo anirem a peu, descalços, al turó més alt de Montserrat a veure sortir el sol.

MARIAGNA *(amb molta delicadesa)*

I no fareu re més? Això no es un sacrifici pietós...

AGNÈS

Què voleu dir?

MARIAGNA

I la nostra santa religió, Agnès?

AGNÈS

Ah! Sí: de passada farem un present de gracies a la Verge.

VALENTÍ

A mi—no us ho prengueu a mal—m'entusiasma i em sembla que m'aclareix els ulls l'idea de pujar a una montanya ben alta a saludar el sol naixent.

AGNÈS

Sí que podrem anar-hi aviat!

VALENTÍ *(aixecant-se)*

Mariagna: feu que en Joan no m'abandoni; pregueu-li que no'm deixi, a la flor de la joventut, amb la meva desgracia! La vista ho es tot per mi!

AGNÈS

(també aixecant-se, al mateix temps que en Valentí)

Es el nostre goig!

VALENTÍ

Es el nostre pa!

(Per la porta de la dreta del fons compareix en Francesc amb unes quantes roses a la mà. Aquest va amb vestit d'istiu, molt elegant, i sense res al cap.)

ESCENA II

ELS MATEIXOS, MÉS EN FRANCESC

MARIAGNA

Ah! Aquí teniu en Francesc.

FRANCESC

Bon dia.

AGNÈS *(quedant molt sorpresa)*

Ai, mare! Que s'ha tornat diferent d'ençà que no l'havia vist!

MARIAGNA

Ja es tot un home.

VALENTÍ

Que porta barba?

AGNÈS

Sí: una mica.

VALENTÍ

La barba, en el que no n'ha dut mai, li trasmuda la fesomia.

FRANCESC

No es en Valentí, el fuster del carrer gran, aquest jove?

VALENTÍ

El mateix. Que ja no'm coneixia?

FRANCESC

Sí, home. Però com que hi estat dos anys

sense venir, ni per les vacacions, al poble...

AGNÈS *(interrompent-lo)*

I vostè, capficat amb les lletres, no ha tingut temps de fixar-se gaire amb la gent.

FRANCESC

Que potser sou casats?

AGNÈS

Sí, senyor: ja fa un any i mig.

FRANCESC

No'm diguis vostè, Agnès. I tu tampoc, Valentí.

AGNÈS *(abaixant els ulls)*

Es el tractament que's mereix.

VALENTÍ

Es el tractament que's dóna als homes amb titol.

MARIAGNA

En Francesc es molt senzill. Oi, fill meu?

FRANCESC *(amb naturalitat)*

Diuen que ho resulto. *(An en Valentí.)* I què es, Valentí, això de la vista?

VALENTÍ

L'he tinguda molt endanyada. Però ja estic en remei.

FRANCESC

A mans de qui estas? Del pare?

VALENTÍ

Sí. Per cert que'm porta molt bé.

FRANCESC

Què t'ha receptat?

VALENTÍ

Una aigua que fa miracles, composta per l'Esteve.

FRANCESC

El meu oncle?

AGNÈS

Sí, senyor: l'herbolari de la plaça.

FRANCESC *(amb ironia fina)*

Vaja, doncs, no t'espantis.

VALENTÍ

No'n passi ansia. Que anem, Agnès?

AGNÈS

Sí, sí: anem, que ja hem molestat massa.

MARIAGNA

I ara! Sempre que tingueu gust, ja ho sabeu, aquí es a casa vostra.

AGNÈS *(agraida)*

Sou molt bona, Mariagna!

VALENTÍ

Francesc: el felicito per haver acabat la carrera.

FRANCESC

Gracies. I si en re puc servir-te...

VALENTÍ *(interrompent-lo)*

Tant-de-bo que, com a metge, surti una ploma com el seu pare!

2

FRANCESC

Gracies, Valentí, gracies.

MARIAGNA

Però que no voleu esperar-vos? Aquell està a punt de venir.

VALENTÍ

Ja tornarem més tard.

MARIAGNA

Ara ja l'heu feta!

VALENTÍ

Ens arribarem fins a ca l'Esteve.

MARIAGNA

Com conegueu.

VALENTÍ

Vaja, que s'hi conservin.

MARIAGNA *(seguint-los)*

Adéu, noi, adéu.

AGNÈS *(an en Francesc)*

Estigui bonet.

FRANCESC

Adéu, Agnès.

VALENTÍ *(caminant a les palpentes)*

Noia: guie-m, dóna-m la mà, que no topi enlloc.

AGNÈS

No temis, home!

MARIAGNA

A poc a poc, fills meus!

(L'Agnès i en Valentí desapareixen pel primer terme de l'esquerra. La Mariagna'ls acompanya fins al peu de la porta. En Francesc queda mirant-los, mentres se'n van, molt apesarat.)

ESCENA III

LA MARIAGNA I EN FRANCESC

FRANCESC

Pobra gent! *(Curt silenci. Deixa damunt de la taula les flors, que té a la mà, quedant-se com abstret.)* Pobra gent!

MARIAGNA *(an en Francesc)*

Quines tristeses se veuen!

FRANCESC

Per què han vingut?

MARIAGNA

Per parlar amb el teu pare.

FRANCESC

Amb què compten per viure?

MARIAGNA

No sé que tinguin més que la botiga de fuster, que mai els ha produit gran cosa.

FRANCESC

I vol dir que curarà aquell xicot?

MARIAGNA

Si fa tot lo que se li mana...

FRANCESC

Que no seria millor que anés a Barcelona a trobar un oculista?

MARIAGNA

El de casa li ha donat grans confiances.

FRANCESC

Quin diagnostic ha fet? Què té per ell?

MARIAGNA

Sempre li he sentit a dir que no seria re.

FRANCESC *(amb ironia)*

Val més així.

MARIAGNA

Que no'l creus molt entès al teu pare?

FRANCESC

Bé deu ser-ho, quan tothom l'anomena per en Joan dels Miracles.

MARIAGNA

Ha salvat malalts que ja estaven com aquell qui diu a les portes de la mort. Jo li he vist fer impossibles! Llàstima que no tingui'ls teus estudis!

FRANCESC *(amb ironia fina)*

Sí que es una llàstima! *(Anant-sen cap al fons.)* Sí que ho es!

MARIAGNA

Aont vas ara?

FRANCESC

A cullir més flors.

MARIAGNA

Vine, home, vine, que la teva germana està a punt de tornar de missa i no tindrem el ram llest.

FRANCESC *(acostant-se)*

Qui cuida tant bé'l nostre hort?

MARIAGNA

El teu oncle Tomàs, que, en comptes d'anar al cafè, s'hi entreté cada tarda.

FRANCESC

I vostè no'l guia ni l'ajuda gens?

MARIAGNA *(tot apomellant les flors)*

Que sé jo, pobreta de mi!

FRANCESC

Doncs jo diria que sí que l'ajuda. En cada planta i en cada flor de les nostres s'hi veu el bon gust natural d'una dòna.

MARIAGNA

De la teva germana.

FRANCESC *(somrient)*

La Rosina es una noia polida i delicada, que tot al seu entorn ho hermoseja; però encara no té'l do maternal per amorosir, com vostè, les coses que toca.

MARIAGNA

Les estima molt les flors.

FRANCESC *(fent una rialleta)*

Per enjoiar-se amb elles.

MARIAGNA

I les cuida com jo; més i tot que jo. ¿No veus que a mi, a la meva edat, segons què ja no m'escau, ni tinc l'humor de quan era jova?

FRANCESC

I això, per què?

MARIAGNA

Tot passa en aquest món, Francesc! Tot passa!

(Curt silenci i cambi de to.)

FRANCESC

(olorant les flors que ha deixat damunt de la taula)

Quina olor que exhalen aquestes roses!

MARIAGNA *(somrient)*

Eh que sí?

FRANCESC *(oferint-li flors)*

Tingui: faci un pom ben gros, que ell sol alegri la casa.

MARIAGNA *(tot fent el pom)*

Bé prou que tots ho estem d'alegres!

FRANCESC

(pausadament i amb intenció)

Vol dir, mare, que ho estem tots?

MARIAGNA

Jo, sí! Molt! La teva germana també...

FRANCESC *(després d'un gran esforç)*
I el pare?

MARIAGNA
(molt sorpresa, mirant-lo fixament)
Lo mateix.

FRANCESC *(en veu baixa)*
Li sembla a vostè que està content?

MARIAGNA *(aixecant-se, sobressaltada)*
Per què m'ho preguntes?

FRANCESC
(confidencialment, després d'un petit esforç)
Digui: li sembla a vostè que està satisfet de que jo hagi acabat la carrera?

MARIAGNA
Més que satisfet: n'està orgullós.

FRANCESC
S'enganya, mare.

MARIAGNA
Què dius, Francesc?

FRANCESC
(anant a seure en el canapè)
Cregui-m que s'enganya.

MARIAGNA *(acostant-s'hi)*
Però com es que t'has fet aquests mals pensaments?

FRANCESC
No li ha agradat mai que jo estudiés medecina.

MARIAGNA

Que sí!

FRANCESC

Que no va veure ahir a la meva arribada? Tothom va rebre-m amb amor, efusivament, com si tornés d'una victoria. Vostè, la Rosina, l'oncle Tomàs, els amics, tots m'esperaven amb els braços oberts, vessant satisfacció.

MARIAGNA

I el teu pare també. Més que tots plegats!

FRANCESC

Ell va saludar-me amb fredor, amb el cor distret.

MARIAGNA

Es el seu caracter. ¿Que no sabs que no es de mena festós ni es home de compliments?

FRANCESC *(en veu baixa)*

Potser no tinc raó; potser m'hi mal fixat.

MARIAGNA

Es clar que sí.

FRANCESC

No m'ho creia pas.

MARIAGNA *(després d'un petit esforç)*

Ont penses establir-te?

FRANCESC

Aquí mateix.

MARIAGNA *(admirada)*

En aquest poble de quatre cases?

FRANCESC

Que no m'ho aprova vostè?

MARIAGNA

Però i el teu pare?

FRANCESC *(sense convicció)*

Ja ha treballat prou.

MARIAGNA

Que li aconsellaras que's retiri?

FRANCESC *(aixecant-se)*

Jo bé ho desitjo.

MARIAGNA

No es pas vell, en Joan.

FRANCESC

No. Però, de totes maneres *(pausadament i amb intenció)*, ja ha arribat l'hora de que deixi de fer el que fa.

MARIAGNA

Per què? Que't creus que, sent tu doctor, te rebaixaria?

FRANCESC

No es precisament que'm rebaixés...

MARIAGNA

I doncs?

FRANCESC

(després d'una petita lluita interior)

Pot fer-me mal.

MARIAGNA

Vés a establir-te a ciutat; vés a Barcelona.

FRANCESC

Me'n farà sempre, vagi allà ont vagi, de mal, mentres no s'abstingui de donar remeis.

MARIAGNA

(posant el ram en el gerro)

No pas vivint tant allunyats l'un de l'altre.

FRANCESC *(acostant-s'hi)*

Vostè ha vist mai que ell curés cap malalt?

MARIAGNA

Sí. Ja t'ho he dit.

FRANCESC

N'està convençuda?

MARIAGNA *(vacilant)*

Ja veuras: jo no hi entenc gaire en qüestions d'aquestes. Jo veig que tothom hi té una fe cega, i que alguns, sinó tots, dels que vénen a trobar-lo, amb lo que'ls recepta's posen bé.

FRANCESC

I ell hi creu en el seu art? L'exerceix amb convicció, ben posseit del que fa?

MARIAGNA

Jo'm penso que sí.

FRANCESC

Per mi no, doncs.

MARIAGNA

Quin disgust li daras!

FRANCESC *(anant-se'n cap al fons)*
Estic decidit.
(Per la primera porta de l'esquerra compareix la Rosina, vestida amb certa elegancia, amb mantellina negra al cap, una ombrel·la de seda blanca i uns rosaris i un devocionari a les mans.)

ESCENA IV

ELS MATEIXOS, MÉS LA ROSINA

ROSINA
Bon dia. *(Quedant-se encantada veient el ram de flors.)* Oh! Oh! Què són tantes flors?

FRANCESC *(acostant-se a la taula)*
T'agrada, Rosina, aquest ram?

ROSINA
Molt!

FRANCESC
L'ha fet la mare.

MARIAGNA
Però ell m'ha ajudat.

FRANCESC
Jo no més he cullit unes quantes roses.

ROSINA *(acostant-s'hi)*
Es molt artistic; es de molt gust, senyor doctor.

FRANCESC *(somrient)*
No: si a mi no has d'alabar-me.

ROSINA
(agafant el ram i olorant-lo)
Quina olor més fina!

MARIAGNA
Vès, que me l'esbullaras.

ROSINA
(amb ènfasi, deixant el ram)
Que es per festejar an aquest home de ciencia, an aquest fill ilustre?

FRANCESC
No: es en honor teu, simpatica devota.

ROSINA *(rient)*
Això també deu ser una flor.

MARIAGNA
Amb arestes i tot.

FRANCESC
(oferint-li un parell de poncelles, que treu del ram)
Té, vaja: per quan surtis a passeig amb les amigues.

ROSINA
Gracies. Oh! Quina finesa, el galantejador de casa! *(Posant-se les flors al pit.)* Mira: ja les rumbejo, doncs.

FRANCESC
No tens espera.

ROSINA
De tant que les agraeixo.

MARIAGNA *(rient)*

Ja ho veus si t'estima la teta!

ROSINA

No digui això!

MARIAGNA *(també rient)*

Ai! Dispensa.

FRANCESC

No, no ho digui, que si se sabia massa que m'avença de dos anys...

ROSINA *(amb coqueteria)*

Després potser no trobaria un jove com tu que'm fes l'amor.

FRANCESC

(fent una rialleta maliciosa)

Vols dir que no'n tens cap?

ROSINA *(abaixant els ulls)*

Que jo sapiga...

MARIAGNA

Sí, Francesc, sí, que ns-e la pretenen.

FRANCESC

Es un bon partit?

MARIAGNA

Ja ho crec!

FRANCESC

Qui es, si pot saber-se?

ROSINA *(anant-se'n cap a la dreta)*

No te la creguis la mare, que ho diu per enganyar-te.

MARIAGNA *(rient)*

Prou es ben cert!

FRANCESC

Escolta, Rosina.

ROSINA

Ja vinc.

FRANCESC

Escolta, dòna.

ROSINA

Es que jo, ara com ara, no penso casar-me pas.

MARIAGNA *(amb intenció)*

No? Ni amb l'hereu Bertrana?

FRANCESC

Ah! Es ell el pretendent?

MARIAGNA

Que te'n sembla?

FRANCESC

Noia: això sí que seria una sort!

ROSINA

Si no t'haig de fer nosa, el meu gust es venir amb tu a Barcelona.

FRANCESC

Per què?

ROSINA

Per cuidar-te i rebre la gent a l'hora de la visita. *(Amb intenció.)* Ei, fins que tinguis més bona companyia.

FRANCESC

Quina cambrera més inteligenta per un trist metge com jo!

ROSINA

Oh! Es que no vui venir pas solament com a cambrera, no! Ah! Mira: no tinc d'anar aixís, amb mantellina, com una menestraleta de poble.

FRANCESC *(fent una rialleta)*

Es clar que no!

ROSINA

Ja cal que'm paguis uns bons vestits i que'm portis per tot arreu en el teu cotxe.

MARIAGNA *(rient)*

Aixís, aixís!

FRANCESC *(també rient)*

Perquè'ns prenguin per marit i muller.

MARIAGNA

Per nuvis.

ROSINA

No'ns hi podrà pendre ningú. No veus que'ns assemblem tant!

FRANCESC *(somrient)*

Tu ets més maca que jo.

ROSINA

Ara vol que l'alabi. Veritat, senyor doctor?

FRANCESC

Tu mateixa.

ROSINA

Ah! Que trigaras gaire a casar-te?

FRANCESC *(rient)*

No ho sé. Per què m'ho preguntes?

ROSINA

Perquè, si no has de trigar molt, desitjaria, per un quant temps, fer els honors de la teva casa. Me sembla que ja m'hi trobo, quan ve un client a preguntar: «Don Francesc, que no hi fóra?» «No, senyor. Ha sortit per anar a una consulta. Si vol deixar l'avís... Està tant atrafegat aquests dies!» Eh? Que m'hi dius? Hi tinc traça?

FRANCESC

Més que una cambrera.

MARIAGNA

Que bé!

ROSINA

Un cop hi estigui feta an aquests compliments i an aquestes fineses de ciutat, casa-t amb una noia digna de tu, que't comprengui 'l caracter.

MARIAGNA *(esclafint a riure)*

Ai, Senyor! A tothom vol casar la teva germana!

ROSINA

Perxò han vingut al món els homes i les dònes.

(Compareix l'Esteve per la primera porta de l'esquerra. Va amb vestit de llana de color de pansa; camisa blanca, plan-

xada, amb el coll alt; corbatí de seda vermella; gorra de fil cru amb visera, i sabates baixes de gamusa. Té'l cabell castany i porta patilles llargues una mica grises. Llueix una gran cadena de plata.)

ESCENA V

ELS MATEIXOS, MÉS L'ESTEVE

ESTEVE *(de dins estant, fent un crit)*
Ei! Ont sou?

MARIAGNA *(girant-se)*
Qui hi ha?

ROSINA
L'oncle Esteve.

MARIAGNA
Que entri, si vol.

ESTEVE *(entrant)*
Bon dia i bona hora.

MARIAGNA
Déu te guard.

FRANCESC
Bon dia, oncle.

ROSINA
Bon dia.

ESTEVE

Que tal, senyor metge: ja hem descansat del viatge?

FRANCESC

Sí, senyor.

ESTEVE

Que no hi es el noi gran?

MARIAGNA

Encara no ha tornat. No era amb tu?

ESTEVE

Sí. Però estona ha que ha sortit de casa, dient-me que s'arribava fins a cal barber.

ROSINA

Sí que hi es, doncs. Me recorda que l'he vist al peu de la porta que llegia'l diari.

MARIAGNA *(a l'Esteve)*

Seu, mentrestant...

ESTEVE *(interrompent-la)*

M'hauria d'esperar massa. Qui sab quan li tocarà servir-lo.

ROSINA *(oferint-li una cadira)*

Segui, oncle, segui.

ESTEVE

No, Rosina, no. El teu pare es molt distret, i a la barberia tothom li pren la tanda. Ja tornaré més tard, si de cas.

MARIAGNA

Com coneguis.

ESTEVE *(anant-se'n)*

Sí, sí... *(Aturant-se.)* Ah! No han vingut pas en Valentí i l'Agnès?

MARIAGNA

No fa gaire que han marxat.

(La Rosina, mentres segueix el dialec, va a treure-s la mantellina davant del mirall de la dreta.)

ESTEVE

Es que, segons m'han dit, ja han acabat el remei, i no sé si aquell voldrà receptar-los una altra cosa. Que no hi han parlat amb en Joan?

MARIAGNA

No. No veus que no hi era?

ESTEVE

Tens raó. *(Subratllant les paraules.)* I tu, Francesc, que'ls has vistos?

FRANCESC

Sí, senyor.

(La Rosina desapareix, amb la mantellina plegada a les mans, per la primera porta de la dreta.)

ESTEVE

Que te'n sembla?

FRANCESC

No li puc dir re.

ESTEVE

Que no li has donat una mirada an en Valentí?

FRANCESC

No, senyor.

ESTEVE *(amb ironia)*

Que es extrany!

MARIAGNA

Sí que ho podies haver fet.

FRANCESC

Què hi té aquell xicot als ulls?

ESTEVE

Oh! Avui ja gairebé està curat. Però dies endarrera hi tenia una inflamació tant forta, que tothom se creia que's tornava cego.

MARIAGNA

Sí, fill meu, sí.

FRANCESC

Doncs s'hi coneix força.

ESTEVE

Molt! Tot gracies al teu pare, que, en quant a les malalties de la vista, per mi té un do del cel.

FRANCESC

M'ha dit que li feia posar d'aquella aigua composta per vostè.

ESTEVE *(amb ènfasi)*

Ah! Sí: l'aigua de Santa Llucia.

FRANCESC *(amb ironia fina)*

Deu ser un secret dels avis.

ESTEVE

Vaia! *(Insidiosament.)* Tu no hi creus en nosaltres. Tu te'n burles dels nostres remeis.

FRANCESC

Jo no'm burlo de re.

ESTEVE

Sí, tu te'n burles. *(Amb ènfasi.)* Però has de saber i entendre que, tant el meu germà com jo, l'un fent de curandero i l'altre d'herbolari, hem salvat malalts que'ls metges de més crit encara no han entès lo que tenien. I a fè que anem molt curts de lletra.

(Torna la Rosina, sense la mantellina, els rosaris i el devocionari. La Mariagna desa'l fil sobrer i les estisores en la tauleta de cosir.)

FRANCESC

Es llàstima.

ESTEVE

Oh! Cah! Mira: la mica que sé, tant me l'estimo. Perquè, ben mirat, no fa tanta servitut com suposen.

FRANCESC

No digui això, oncle!

ESTEVE

No? Que n'hi ha de centenars d'homes amb tants estudis com tu que, pobrets, se moren de gana!

FRANCESC

Jo'n conec molts, desgraciadament!

ESTEVE

Ho veus? Doncs el teu pare, que tot just sab escriure les receptes que m'envia i assentar el seu nom, Déu n'hi do dels diners que ha fet.

FRANCESC *(amb intenció)*

També'n deu haver fet vostè.

ESTEVE

No tants. Ell té doble guany.

MARIAGNA *(fent una rialleta)*

Bé, sí que estas calentó!

ESTEVE

De més pobres n'enterren.

FRANCESC

Encara van a mitges?

ESTEVE

Li dono'l quaranta per cent en brut. Però, entre lo que's fa de les visites i lo que jo li abono, resulta que cobra dugues vegades.

FRANCESC

Ja s'entenen?

ESTEVE

Sí. Ho tenim molt ben muntat. *(Cambiant de to.)* Bah! Deixa-m arribar fins a cal boscater a pagar-li un feix de romaní i farigola que'm va portar l'altre dia.

MARIAGNA

Espera-t, home.

ESTEVE

Ja torno desseguida.

FRANCESC

El pare deu estar per venir.

ESTEVE

Tant se val.

MARIAGNA

Que ets neguitós!

ESTEVE

Feina feta, consell dat. Vaja, d'aquí després.

FRANCESC

Estigui bo.

ROSINA

Passi-ho bé.

MARIAGNA

Adéu, noi, adéu.

(L'Esteve desapareix, decidit, per la primera porta de l'esquerra.)

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, MENYS L'ESTEVE

FRANCESC *(després d'un curt silenci)*

Quin home, l'oncle Esteve!

MARIAGNA

Té un gènit molt extrany.

ROSINA

No més pensa en els diners. Oh! I jo no sé per què no's casa amb aquella dòna que s'està amb ell.

FRANCESC

Encara té la mateixa criada d'abans?

MARIAGNA

Sí. Sembla que l'hagi encisat.

ROSINA

Que's casin, que's casin d'una vegada!

FRANCESC *(rient)*

Ai! Que ets casamentera!

ROSINA

No l'estimo gens an aquest oncle.

MARIAGNA *(reptant-la)*

I ara, Rosina!

ROSINA

Es més reganyós i ofensiu! No parla que no mortifiqui.

MARIAGNA

Al revés d'en Tomàs, que cau de bondat.

ROSINA

Aquest sí que sab fer-se estimar. *(An en Francesc.)* Pobre! Està més content perquè tu ja ets metge!

MARIAGNA

Jo crec que de tanta satisfacció posa greix al cor.

FRANCESC

Sempre ha viscut aquí, veritat, mare?

MARIAGNA

Sempre.

ROSINA

Perxò, no't pensis: paga dispesa. Oi, tu, que no ho hauriem de permetre?

FRANCESC *(somrient)*

No diu que té quatre pessetes diaries de renda?

MARIAGNA

Potser més.

ROSINA

Tant que'ns estima!

MARIAGNA

Pobres de nosaltres que no li cobressim alguna cosa, que desseguida mudaria de niu!

FRANCESC

Llàstima que li falti salut!

ROSINA

Vès si li trobes un remei.

FRANCESC

Sí que li trobaré. *(A la Mariagna.)* I l'oncle Esteve...

MARIAGNA *(interrompent-lo)*

Es un bon home, per això.

FRANCESC

Encara li dóna tant la botiga?

MARIAGNA

Si li dóna dius? Més que cap farmacia.

FRANCESC

De debò?

MARIAGNA

Que't figures que n'hi envia poques i poques de persones el teu pare, amb la recepta a la mà, d'un cap a l'altre de setmana? Hi ha dies que deu fer un calaix de moneda!

FRANCESC *(anant-se'n cap al fons)*

Qualsevol estudii medecina.

ROSINA

Qualsevol sigui apotecari!

FRANCESC *(cambiant de to)*

I ara que hi penso: a quina hora passa'l tren correu?

MARIAGNA

No ho sé fixament.

ROSINA

El del dematí ja ha passat.

FRANCESC

El de la tarda, doncs.

ROSINA

A dos quarts de sis.

MARIAGNA

Que ja te'n vols entornar?

FRANCESC *(rient)*

No, senyora, no. Es que'm convé molt enllestir tres cartes.

ROSINA *(picant de mans)*

Que correspondencia!

FRANCESC *(somrient)*

I tant!

ROSINA *(amb ènfasi)*

Veus? Això ja comença a fer doctor.

FRANCESC *(també somrient)*

Que ets mofeta, Rosina!

ROSINA

Ai, no! No ho creguis pas, Francesc.

FRANCESC

Tinc d'escriure a uns amics que hi deixat a Madrid.

ROSINA *(amb intenció)*

No's tracta, també, d'algú més?

FRANCESC *(somrient)*

Per ara, no.

MARIAGNA *(rient)*

Encara'm fareu riure!

ROSINA

Però, vine: ja les escriuras després les cartes.

FRANCESC

Després potser me'n distreuria.

MARIAGNA

Vés, vés, doncs.

FRANCESC

(anant-se'n per la segona porta de l'esquerra)

Desseguida estic.

ROSINA

Posa-li molts recorts de part meva.

FRANCESC

A qui?

ROSINA *(amb malicia delicada)*

An aquella que tu sabs.

FRANCESC

(desapareixent, escapant-li'l riure)

Que estas de broma!

ESCENA VII

LA MARIAGNA I LA ROSINA

ROSINA

(després d'un curt silenci)

Que es bon noi en Francesc!

MARIAGNA

Sí que ho es!

ROSINA

Estic més contenta perquè ja es metge!

MARIAGNA

Jo també ho estic. *(Cambiant de to.)* Deixa-m posar aigua an aquest gerro.

(Se'n va, enduent-se'n el gerro i la toia de flors, per la segona porta de la dreta.)

ROSINA

(després d'un curt silenci, com abstreta) Pobre Francesc!

(La Rosina va, de puntetes, a mirar a la porta de la sala d'en Francesc. Torna la Mariagna amb el gerro i les flors.)

MARIAGNA

Així no's marciran tant depressa. *(Deixa'l gerro damunt de la taula.)*

ROSINA

(en veu baixa, acostant-se a la Mariagna) Com escriu!

MARIAGNA

Que hi deu anar llest!

ROSINA

Me'n vaig, de puntetes, a mirar què fa.

MARIAGNA

No'l destorbis.

ROSINA

Ja escriurà una altra hora. Primer som nosaltres que'ls amics.

MARIAGNA *(amb gran prec)*

No'l distreguis, Rosina!

ROSINA *(indicant silenci)*

Pst! *(Anant-se'n de puntetes.)*

MARIAGNA

Vine!

ROSINA

No alci tant la veu!

MARIAGNA

Deixa-l estar, dòna!

ROSINA

(tornant a indicar silenci i desapareixent per la segona porta de l'esquerra)

Pst! Pst!

MARIAGNA

Que ets entremaliada!

(Per la primera porta de l'esquerra compareix en Joan, de mal humor, mudat, amb vestit de llana negra, i barret tou, també negre. Té'l cabell gris i no porta pèl a la cara. Rumbeja una cadena d'or, molt antiga.)

ESCENA VIII

LA MARIAGNA I EN JOAN

JOAN *(entrant)*

Hola!

MARIAGNA

Bon dia, Joan.

JOAN

Què es aquest bé de Déu de flors? Que celebrem l'arribada del noi?

MARIAGNA

A casa tot l'any es primavera.

JOAN
(asseient-se, quedant-se molt pensatiu, en el canapè)

Tu sí que sempre estaries amb les flors!

MARIAGNA

Tot alegra i distreu, home.

JOAN *(amb ironia, aixecant-se)*

Ja!

MARIAGNA

Massa que'ns en toquen d'arestes.

JOAN *(anant cap a l'esquerra)*

I les que'ns tocaran!

MARIAGNA

Ah! Escolta, Joan.

JOAN

Digues.

MARIAGNA *(acostant-s'hi)*

Ai, mare! Quina corbata portes? Per què no't posaves la nova?

JOAN

No l'he trobada enlloc.

MARIAGNA

La tens a la cònsola de la sala de la noia.

JOAN

Me l'haguessis donada.

MARIAGNA

Guarnit d'aquesta manera te n'has anat pels carrers?

JOAN

Tén compte que no m'agafin!

MARIAGNA

Bé, no t'enfadis.

JOAN

Què volies dir-me? Què es allò que m'has apuntat ara mateix?

MARIAGNA

Ah! Sí. Mira: així que tu has sortit ha comparegut una dòna amb un nen malalt a demanar-te.

JOAN

Que vingui a la tarda, a l'hora de la visita.

MARIAGNA

Ha dit que era de fòra i no podia esperar-se.

JOAN

(anant amunt i avall de l'estança, molt neguitós)

Deu ser a trobar el metge vell!

MARIAGNA

Jo'm penso que sí.

JOAN

Encara no n'estarà desenganyada dels metges! *(Segueix anant amunt i avall de l'estança, amb les mans creuadas al darrera.)* Això es que no'l té prou atropellat el seu fill, o lo que sigui! Ho estés força, que no hi hagués salvació per ell, que ja s'hauria esperat, ja!

MARIAGNA

Millor, pobret!

JOAN

Tothom fa'l mateix! De primer tot són provatures i vinga perdre'l temps darrera'ls professionals. Però, així que s'han fos les esperances, apa, cap a casa'l curandero s'ha dit! Allavors, quan el mal està ben apoderat, exprem-te'l cervell, resucita morts, fes miracles!

MARIAGNA

També t'ho agraeixen.

JOAN

Si hi pensen. Els malalts, com els que estan bons, no més te consideren i festegen quan te necessiten.

MARIAGNA

N'hi ha de tots.

JOAN

Jo crec que en el món se troba més gent disposada a fer favors que no pas a agrair-los.

MARIAGNA

Que no't paguen el treball?

JOAN

No caldria sinó que encara m'estafessin! Després, que la salut no es pagada amb re.

MARIAGNA

I en Valentí, pobret, que no t'ho agraeix?

JOAN

Es clar, com que'l curo de franc!

MARIAGNA

Fas una bona obra.

JOAN

No més m'hi queda'l tant que'm correspon pel remei.

MARIAGNA

Diu que s'hi coneix molt amb aquella aigua que vas receptar-li.

JOAN

Com que no hi ha un millor.

MARIAGNA

Mira, aquesta nit ja ha pogut descansar, passant-la tota en un sòn.

JOAN

Com ho sabs?

MARIAGNA

Perquè en Valentí mateix, que ha vingut amb l'Agnès, acaba de fer-m'ho saber.

JOAN

Que'm demanaven?

MARIAGNA

Sí.

JOAN

Que tornaran?

MARIAGNA

De segur.

JOAN

Està bé. *(Cambiant de to.)* I en Francesc, ont es?

MARIAGNA

Allà dins, amb la Rosina, que escriu.

JOAN

No t'ha parlat de re?

MARIAGNA *(un xic torbada)*

Què vols dir?

JOAN

No t'ha confessat el que pensa fer?

MARIAGNA

(més pertorbada que de primer)

Sí, però molt per alt.

JOAN

Quin xicot més retret! No sé pas a qui deu semblar-se.

MARIAGNA

Ja t'empendrà, home! No vagis depressa!

JOAN

Oh! Es que ja es hora que comenci a rumiar projectes i a posar-los en pràctica! Ara ja té'l titol, i convé treure-n producte aviat.

MARIAGNA

Es clar que sí!

JOAN

Si 's pensa que pels seus capritxos tinc d'esmerçar més moneda perquè pugui viatjar

per l'extranger, lluint i malgastant com un princep, cregues que va ben errat. No estic per més sacrificis. Que s'espavili! No van fer tant els meus pares per mi!

MARIAGNA

No cridis, que pot sentir-te!

JOAN

Que'm senti!

MARIAGNA

Encara m'arribaré a pensar que no n'estas orgullós del nostre fill!

JOAN

No n'estic gaire content.

MARIAGNA

Massa que se't coneix!

JOAN

Que no veus com se porta amb nosaltres? ¿Quin es el noi que, ja d'estudiant, no explica als seus pares les idees que porta de cap pel dia de demà que acabi la carrera? Quan era petit, quan cursava'l batxillerat, tot lo que li venia al pensament me deia. Però, així que va ser una mica gran, va agafar orgull, va perdre la confiança en mi, i fins va començar a ficar-se en les qüestions del meu art, mofant-se'n sense respecte.

MARIAGNA *(amb gran prec)*

No cridis tant, per favor!

JOAN *(confidencialment)*

Sabs que me'n penso d'en Francesc?

MARIAGNA

No n'esperis re de mal, Joan!

JOAN

Al meu entendre — posaria les mans al foc sense por de cremar-me — aquest xicot vol establir-se aquí! Això es que no deu ser tant savi com suposen, i tem que en una altra banda no faria forrolla.

MARIAGNA

Que no t'agradaria que's quedés aprop nostre?

JOAN

Gens! Vaia una carrera més lluida la seva!

MARIAGNA

Tu podries guiar-lo.

JOAN

Jo? Seria allò que diuen: «El pare diable, el fill butxí».

(Se sent la Rosina i en Francesc que riuen.)

JOAN

De què riuen aquells?

MARIAGNA

Són joves!

JOAN

Per riure estem!

(Per la segona porta de l'esquerra compareixen la Rosina i en Francesc, rient. Aquest, amb dugues cartes closes a la mà.)

ESCENA IX

ELS MATEIXOS, MÉS LA ROSINA I EN FRANCESC

FRANCESC

Vaja, no's pot fer re davant teu!

ROSINA *(rient)*

Que soc dolenta, oi?

JOAN

Hola, Francesc.

FRANCESC

Bon dia, pare.

MARIAGNA

Que no t'ha deixat escriure la Rosina?

FRANCESC

No més dugues cartes.

ROSINA

No més les que van dirigides als amics. La d'aquella... ja l'escriurà una altra hora, quan estigui tot sol.

FRANCESC

Que n'ets de mal pensada!

ROSINA *(fent una rialleta)*

Pensa mal i no erraras.

JOAN

Tu, Mariagna: ont has dit que era la corbata nova?

MARIAGNA

En el calaix de la cònsola de la sala de la noia.

JOAN

Ah! Sí. Tens raó.

(Desapareix per la primera porta de la dreta.)

ESCENA X

ELS MATEIXOS, MENYS EN JOAN

ROSINA *(després d'un curt silenci)*

Sembla que estigui amoïnat el pare.

FRANCESC

Sí que tristeja!

MARIAGNA

Deixa-m anar a donar-li la corbata, que ell potser no la trobaria.

ROSINA

Faci-li posar la més maca.

MARIAGNA

(anant-se'n rient per la primera porta de la dreta)

Sí, dòna, sí!

ESCENA XI

LA ROSINA I EN FRANCESC

ROSINA

(prenent-li les dugues cartes de la mà)

Dó-m, dó-m aquestes cartes, que aniré a tirar-les al correu.

FRANCESC

No ho vui. Gracies.

ROSINA *(amb ènfasi)*

Dongui-m, li dic, senyor doctor. *(En to natural.)* Deixa-m començar a servir-te.

FRANCESC *(somrient)*

Me tractes com si fos un savi!

ROSINA

Que per ventura no ho ets?

FRANCESC

Molt! De què parles!

ROSINA

Tens un titol!

FRANCESC *(somrient)*

Que ets vanitosa, Rosina!

ROSINA *(una mica sofocada)*

Jo?

FRANCESC

Sí. ¿Que't creus que es una gran cosa posseir un titol?

ROSINA *(amb ponderació)*

El pare'l tingués!

FRANCESC

Potser no hi creurien tant. *(Asseient-se a l'esquerra de la taula)*. Els titols no fan els homes.

ROSINA *(extranyada)*

I doncs què'ls fa?

FRANCESC

L'estudi. Mira: jo tinc companys que exerceixen la carrera sense haver-se mirat com aquell qui diu cap llibre.

ROSINA

I posseeixen el titol?

FRANCESC

Vaia!

ROSINA

No s'espanten per guanyar-se la vida?

FRANCESC

(jugant distretament amb les dugues cartes)

No! Un cop són metges procuren assegurar la seva posició casant-se amb una bona pubilla.

ROSINA *(de colzes a la taula)*

Tu sí que deuras fer un casament lluit!

FRANCESC

Per què?

ROSINA

Per què allà a Barcelona de segur que't

relacionaras amb les families més distingides.

FRANCESC *(pausadament)*

¿Que ho trobaries acertat que m'establís a Barcelona?

ROSINA

Molt! Allà hi ha més gent, i, com se comprèn, hi ha més malalts. Tothom paga millor, i saben estimar més els merits que aquí.

FRANCESC
(després d'una lluita interior)

I si jo't deia que no'm tempta gens la ciutat?

ROSINA *(disgustada)*

No? Tant que podries distingir-t'hi!

FRANCESC *(somrient)*

No soc vanitós com tu.

ROSINA

Que no vols fer-te una posició?

FRANCESC

L'ideal del metge ha de ser humanitari.

ROSINA

Sí; però s'ha de viure.

FRANCESC

També s'ha de pensar en ser util a la societat.

ROSINA *(després d'un curt silenci)*

Aont t'establiras, doncs?

FRANCESC

A casa.

ROSINA *(molt sorpresa)*

A casa? *(En veu baixa i amb sentiment.)* Que ja ho sab el pare?

FRANCESC

No.

ROSINA

I la mare?

FRANCESC

Acabo de dir-li.

ROSINA

Què n'hi sembla?

FRANCESC

Oh! Què vols que n'hi sembli a la pobra? *(Amb intenció.)* ¿Que 't figures que puc fer-ne poc de bé, si 'm quedo en aquest país?

ROSINA

Com?

FRANCESC *(subratllant les paraules)*

No més evitant el mal.

ROSINA *(després d'un curt silenci)*

Però i el pare? *(Abaixant la veu.)* Que 't creus que ell...?

FRANCESC *(interrompent-la)*

Sí: ell, per la seva set de diner, està enganyant al public.

ROSINA *(en to alt)*

Aquí tóthom el considera molt!

FRANCESC *(pausadament)*

I tu, com la judiques la seva obra? No la condemnes? Que no ho veus, que no te n'has fet càrrec que tota ella es un teixit d'enganys i de mentides rodejades de misteri?

ROSINA *(reconvenint-lo)*

Es el nostre pare!

FRANCESC

Aquí no's tracta del pare, sinó del curandero.

ROSINA *(mirant-lo fixament)*

Que voldries que's retirés?

FRANCESC

Sí. En tinc necessitat.

ROSINA

(amb dolor i anant-se'n cap a la dreta del fons)

No sé si 'l convenceras.

FRANCESC

Me costarà molt! No hi fa re! Me valdré de tots els medis imaginables per no ofendre-l. D'ençà que tinc ús de raó no ambiciono altra cosa que rectificar els errors que ell, en el seu art, hagi pogut cometre. *(Aixecant-se.)* Com a fill i com a home, aquest es el meu dever.

ROSINA *(amb sentiment)*

Així sacrificaras la teva sòrt?

FRANCESC

Jo entenc que'l pare està fomentant l'ig-

norancia entre'ls benaventurats que'l creuen, adorant-lo com un ser sobrenatural. La seva obra no es de caritat ni d'amor al proxim.

ROSINA *(en veu plorosa)*

Ell es bo, es caritatiu...

FRANCESC *(interrompent-la)*

No vui dir que sigui dolent. Potser que n'estigui convençut de l'eficacia del seu art de curar...

ROSINA

Hi té molta fè!

FRANCESC

La fè, doncs, a poc a poc, sense ell donar-se'n compte, li ha adormit la conciencia, privant-li de veure la veritat.

(Per la primera porta de l'esquerra compareix en Tomàs, amb el vestit de llana negre, de les festes; barret tou, també negre; camisa blanca, sense planxar; corbata de seda vermella, i sabates de vedellet. Porta un mocador ple de pomes santjoanes a la mà. No fa gaire bona cara.)

ESCENA XII

ELS MATEIXOS, MÈS EN TOMAS

TOMAS *(molt alegre)*

Bon dia, nois!

FRANCESC *(tocant-li l'espatlla)*
Bon dia, oncle Tomàs!

ROSINA
(acostant-s'hi, manyaga i riallera)
D'ont venim en aquestes hores?

TOMAS
De la vinya.

ROSINA
Hi ha força raims?

TOMAS
Més que pampols! Aquest any, si no ve cap pedregada, tindrem una cullita de les bones.

FRANCESC
Què porta aquí?

TOMAS
Unes quantes pomes santjoanes. *(Treient-ne un parell i ensenyant-les.)* Què m'hi dieu?

FRANCESC
Que són boniques!

ROSINA
Quin blanc-rosat que tenen!

FRANCESC
Semblen galtetes de criatura!

ROSINA
(prenent-li'l mocador de les mans)
Deixi, que les posaré a la fruitera.

TOMAS

Seran per postres.

ROSINA

(tot posant les pomes a la fruitera)

¿Per què no portava uns quants moscatells?

TOMAS

Encara no treuen verol.

FRANCESC

Tot just som al mes de Juny.

ROSINA

Ai! Sí. No hi pensava.

FRANCESC *(cambiant de to)*

Sab que té l'hort molt ben cuidat?

TOMÁS *(fent una rialleta)*

T'agrada?

FRANCESC

Ja ho crec! Si es un jardí esplendid.

TOMAS

No tant!

ROSINA

I això que no es pagès l'oncle.

TOMAS

Soc com una mena de curandero de les plantes. *(Abaixant la veu.)* Ai! Que'l teu pare no 'm senti!

FRANCESC

No cridi gaire.

TOMAS

Que es aquí?

FRANCESC

Es a dalt.

TOMAS

I la Mariagna?

FRANCESC

També.

TOMAS *(cambiant de to)*

Endemés, Francesc, jo prou pensava cridar-te, per si volies venir amb mi. Però m'he dit: — No: deixa-l que dormi, que deu estar cansat del viatge.

FRANCESC

Per què no m'avisava, home? Tant que m'hauria agradat acompanyar-lo!

ROSINA

(senyalant el pom de flors del damunt de la taula)

Ah! Miri...

TOMAS *(acostant-s'hi)*

Quina toia més maca! Que es feta amb les nostres flors?

ROSINA

Que no ho coneix?

TOMAS *(fent una rialleta)*

Sí. Són les meves filles.

FRANCESC *(rient)*

Què diu ara?

TOMAS

Oh! Ja veuras: els concos com jo, per fer-nos l'ilusió que som pares, hem d'acontentar-nos amb lo que podem.

ROSINA *(també rient)*

Sempre'n té una per dir!

TOMAS

Ai vatua'l xicot! No m'ho sé acabar que ja siguis metge!

ROSINA

Doctor, doctor! No li escatimi'l titol.

TOMAS

Es igual.

FRANCESC

Digui, digui.

TOMAS

Si sembla que era ahir que encara anaves a primeres lletres!

FRANCESC

Com passen els anys, oi?

TOMAS

Els petits se fan grans. Ah! Veiam, veiam si ara que tinc la ciencia a casa me sabs adobar la caixa.

FRANCESC

Encara'l molesta l'ofec?

TOMAS *(tocant-se'l pit)*

Això es una manxa esbotzada!

5

ROSINA *(an en Francesc)*
Té uns atacs devegades!

TOMAS
Sòrt que ja hi fet testament.

FRANCESC
No parli aixís, home!
(Torna la Mariagna per la primera porta de la dreta.)

ESCENA XIII

ELS MATEIXOS, MÉS LA MARIAGNA

MARIAGNA
Bon dia, Tomàs.

TOMAS
Hola, noia!

MARIAGNA
Que ja has esmorsat?

TOMAS
No sabs que me l'he endut a la vinya?

MARIAGNA
No me'n recordava.

TOMAS
Què fa aquell?

MARIAGNA
Es a dalt, repassant comptes. Ara les ha

agafades en voler saber lo que costa la carrera d'en Francesc.

TOMAS

Que no hi pensi en la sembrada, davant de tant grossa cullita.

(Torna en Joan, amb la corbata nova posada, per la primera porta de la dreta.)

ESCENA XIV

ELS MATEIXOS, MÉS EN JOAN

JOAN *(parlant amb ell mateix)*

Ja ho repassaré un altre dia que estigui de més calma.

TOMAS *(alegroi)*

Hola, Joan!

JOAN *(emmurriat)*

Hola! Que tal, com se presenten els ceps?

TOMAS

De primera! T'asseguro que fan goig!

JOAN

Veiam si també ho perdrem tot aquest any!

ESTEVE *(de dins estant)*

Entreu, entreu.

JOAN *(girant-se)*

Qui demana?

MARIAGNA

Es l'Esteve.

FRANCESC

Sí: es l'oncle, que acompanya a l'Agnès i en Valentí.

(Per la primera porta de l'esquerra compareixen l'Agnès, en Valentí i l'Esteve.)

ESCENA XV

ELS MATEIXOS, MÉS L'ESTEVE, L'AGNÈS I EN VALENTÍ

ESTEVE *(an en Valentí)*

Vine, noi, vine.

VALENTÍ

Guie-m, Agnès.

AGNÈS

No tinguis por, home!

ESTEVE

Ah! Ja ets aquí, Joan?

JOAN

Què hi ha de nou?

ESTEVE

Vès: aquest xicot, que ja ha acabat el remei.

JOAN

(an en Valentí, després de mirar, molt pertorbat, an en Francesc)

Com va això, Valentí, com va?

VALENTÍ

Com una seda!

AGNÈS

Està més content avui!

VALENTÍ

Me sembla que, en aquest pas, d'aquí pocs dies ja podré encarar-me amb el sol.

AGNÈS *(riallera)*

Mireu: aquesta nit...

JOAN *(interrompent-la)*

Sí: ja m'ho ha contat la Mariagna.

MARIAGNA

Oi, Valentí, que't trobes més animat?

VALENTÍ

Ja ho crec!

ESTEVE *(an en Joan)*

Bé: què li receptes ara?

JOAN

Espera-t. *(Acostant-se an en Valentí, i després de mirar, més pertorbat que de primer, an en Francesc.)* Digues: que't fan gaire mal els ulls?

VALENTÍ

Gens. Sembla que me'ls hagin cambiat per uns altres de vidre.

ESTEVE *(an en Joan)*

Potser que vagi seguint amb l'aigua de Santa Llucia...

JOAN *(interrompent-lo)*

Sí. Però al mateix temps provarem una altra cosa.

ESTEVE

Què?

JOAN

Escolta, Valentí.

VALENTÍ

Maneu.

JOAN

Ara, fent-ho tres o quatre vegades al dia, t'hi posaras uns draps de tela ben xopats amb aigua de flor de sauc. Ho sents, Agnès?

AGNÈS

Sí, Joan.

JOAN *(an en Valentí)*

I al vespre, quan te'n vagis al llit...

ESTEVE *(interrompent-lo)*

Vols dir que no valdria més que seguís cursant lo que feia?

JOAN

Veurem.

ESTEVE

Que no'n toques els resultats?

VALENTÍ *(amb gran prec)*

No m'entretingueu, ara que ja s'hi comença a conèixer!

AGNÈS

Us ho agrairem tota la vida!

JOAN

Calma, fills, calma!

VALENTÍ

Feu-vos càrrec de la nostra situació!

ESTEVE *(an en Valentí)*

Tots hi tenim el mateix interès que vosaltres en curar-te aviat.

VALENTÍ

Necessito la vista pel treball! Soc un pobre, que haig de guanyar-me'l pa!

AGNÈS *(consolant-lo)*

No't desesperis!

MARIAGNA

Resignació, Valentí!

JOAN

(en veu baixa, desprès de sostenir una lluita interior)

Francesc.

FRANCESC

Què mana?

JOAN *(pausadament)*

Que vols donar-li una mirada?

FRANCESC

Si es del gust de vostè...

TOMAS

Sí: fes-ho, noi!

ROSINA

Fes-ho, Francesc!

VALENTÍ *(espantat)*

Que es qüestió d'una consulta?

JOAN

No, home, no!

MARIAGNA *(somrient)*

No tinguis por, home, que no te'n farem pagar re.

ESTEVE

Ja vindrà un altre dia.

MARIAGNA

Què hi perdrà que un altre'l vegi?

VALENTÍ

Joan: no m'enganyeu!

AGNÈS

Tranquilisa-t!

FRANCESC

(acostant-s'hi i volent agafar-lo per la cara)

Vols fer el favor, Valentí?

VALENTÍ *(més espantat que de primer)*

Això deu ser que, segons vós, he empitjorat! Sigueu-me franc, Joan!

JOAN

No malpensis! Es que vui que'l meu fill te faci un regoneixement, per convence-t de la teva gran millora.

VALENTÍ

No, no! Això es que us veieu perdut i ja no sabeu què receptar-me!

JOAN

No diguis disbarats, home!

MARIAGNA

Escolta lo que't proposen!

AGNÈS *(amb gran prec)*

Creu-los!

FRANCESC

Que no hi tens confiança en mi?

VALENTÍ

No sabria què dir-li. Com que'l seu pare, fins avui, m'ha portat tant bé!

JOAN *(an en Francesc)*

Deixa-l, deixa-l. Entre tu i jo l'espantariem, i no convé pas.

ESTEVE

(anant, malhumorat, cap al fons)

Es clar que l'espantarieu!

AGNÈS

No us ofengueu, Joan. I vostè tampoc, Francesc.

VALENTÍ

No hi volgut ofendre a ningú.

ESTEVE

Dóna-li remei...

JOAN *(interrompent-lo)*

Ja sab el què.

AGNÈS

Sí: ja me'n recordo.

VALENTÍ

I allò que heu dit, allò que, a l'anar-me'n a dormir, tenia de fer?

JOAN

Ah! Si! *(Vacilant.)* Però lo millor serà que no't moguis de lo que feies.

VALENTÍ

Ja entenc.

JOAN

I procura, sobre tot, posar-te tranquil.

VALENTÍ

Ja ho procuro. *(Cambiant de to.)* Ah! I que es veritat que'ns deixeu?

JOAN *(amb orgull)*

No!

VALENTÍ

Doncs ho diuen.

JOAN

No creguis a ningú.

AGNÈS

Sent axís, ens arribarem fins a ca l'Esteve a buscar una ampolla d'aigua de Santa Llucia.

ESTEVE

Digueu a la Roseta que us-e l'entregui d'aquella feta de poc, que es més fresca.

AGNÈS

Moltes gracies.

VALENTÍ

Vaja, que estigueu bons.

MARIAGNA *(acompanyant-lo)*
No amoinar-s'hi, Valentí.

JOAN

Demà, torneu.

VALENTÍ

No farem falta.

AGNÈS

Adeussiau.

ESTEVE

Endavant.

ROSINA

(agafant an en Valentí pel braç)
A poc a poc.

VALENTÍ

Guieu-me, guieu-me.
(L'Agnès i en Valentí, acompanyats de la Mariagna i la Rosina, desapareixen per la primera porta de l'esquerra. En Francesc i en Tomàs, molt apesarats, enraonen en veu baixa a l'últim terme del fons.)

ESCENA XVI

EN JOAN, EN FRANCESC, L'ESTEVE
I EN TOMAS

JOAN

(després d'un curt silenci, an en Francesc)
Ja ho veus, noi.

FRANCESC *(amb tristesa)*
Sí, ja ho veig.

ESTEVE *(an en Joan)*
Aquesta cura't donarà molt nom!

TOMAS *(en veu concentrada)*
Pobre Valentí!
(Tornen la Mariagna i la Rosina.)

ESCENA ULTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS LA MARIAGNA
I LA ROSINA

MARIAGNA *(en veu baixa)*
Quina llastima'm fan!

ROSINA *(també en veu baixa)*
Pobre Agnès!
(Llarg silenci. En Francesc està aclaparat. En Joan el mira inquiet, amb recel. L'Esteve, per rependre la conversa, examina'l ram de flors del damunt de la taula, per si hi ha cap herba remeiera.)

ESTEVE
Que tens maria-lluisa?

MARIAGNA
Ui, ja ho crec!

ESTEVE
Ja me'n donaras, doncs.

MARIAGNA

Tanta com ne vulguis.

(Llarg silenci. En Joan vol dir alguna cosa an en Francesc i no pot, sostenint una lluita interior.)

ESTEVE *(pausadament)*

Bé, Joan: no has dit que tenies de parlar-me?

JOAN

Sí. Espera-t. *(Després d'un moment de vacilació.)* Francesc.

FRANCESC

Mani, pare.

JOAN

Avui que estem aquí reunits... *(En Tomàs, dissimuladament, se'n va cap al fons.)* Tu: ont vas ara?

TOMAS

Allà fòra.

JOAN

Que no vols escoltar-me?

TOMAS

Si'm necessites o no haig de fer nosa...

JOAN

Per què has de fer-ne? Tu ets de la familia.

TOMAS

Es clar que sí. Pero...

JOAN

Vès, Mariagna: convenç al teu germà.

MARIAGNA

Queda-t, Tomàs.

TOMAS *(quedant-se)*

Com vulgueu.

JOAN *(en el to de primer)*

Que te n'ha semblat, Francesc, d'aquell xicot?

FRANCESC

Veig que està molt per vostè.

ESTEVE

No caldria sinó!

JOAN

Jo'm penso, doncs, que se n'ha anat perduda la confiança.

ESTEVE

Al contrari.

JOAN

Els malalts, quan recelen, s'adonen de tot. ¿Que no heu sentit les exclamacions que feia quan jo hi demanat al noi que li dongués una mirada?

ESTEVE

Jo hauria fet lo mateix, en el seu lloc. No entenc per què, anant per bé, ha d'inspeccionar-lo un altre.

JOAN

¿Sabs per què les ha fetes aquelles exclamacions?

ESTEVE

Tu diras.

JOAN

Perquè s'ha fixat que no li parlava, com le costum, amb aquell to resolut i orgullós.

ESTEVE

I per què tot això?

JOAN

en veu baixa i mirant de reull an en Francesc)

No ho sé... Estava lligat...

MARIAGNA *(acostant-s'hi)*

Posa-t tranquil.

JOAN

(pausadament an en Francesc)

Ja t'has enterat de lo que diuen pel poble? Ias sentit la pregunta que m'ha fet en Va-:ntí?

FRANCESC *(amb naturalitat)*

No m'ha sorprès.

JOAN

Què determines, doncs? Tu no m'expli-ues els teus projectes.

FRANCESC *(pausadament)*

Jo, si no li ha de saber greu, havia pensat uedar-me aquí.

JOAN *(a la Mariagna)*

Ho veus lo que'm temia?

ESTEVE
(molt sorprès, an en Francesc)
Que ho dius formalment?

FRANCESC
Sí. Que potser ho troba desacertat vostè?

ESTEVE
Molt!

TOMAS
Jo no, doncs!

ESTEVE *(an en Tomàs)*
Què farà en un poble de tant pocs veïns?

TOMAS
Lo que pugui fer un altre!

ESTEVE
Morir-se de gana! *(En to alt.)* ¿Que't figures que li passarà com al seu pare, que ve gent de les quatre parts del món a trobar-lo?

FRANCESC
No ambiciono ni'm crec merèixer tant.

TOMAS
Per mi pensa bé en Francesc. Aquí ja es conegut i estimat de tothom. I si se'n va a una altra banda, abans no tingui la pràctica necessaria i no s'hagi obert pas...

JOAN
(interrompent-lo energicament)
I jo? I jo què faré, si ell se queda? Que hem de bescantar-nos tot lo dia, dient pestes l'un de l'altre?

FRANCESC

No s'hi ha d'arribar pas en aquest extrem.

JOAN

No? Veiam, doncs, com t'ho arregles!

FRANCESC

D'una manera ben senzilla.

JOAN *(violentant-se)*

Mira, noi: jo, per conservar el credit, sempre tinc d'estar en guerra encesa amb els metges...

ESTEVE *(interrompent-lo)*

I jo, per viure, necessito que algú'm protegeixi!

JOAN *(an en Francesc)*

Si malparlo de tu, me diras, amb raó, que soc un pare sense entranyes!

FRANCESC

I si vostè, considerant els anys que fa que treballa...?

JOAN *(amb estupor)*

Què'm proposes? Que plegui?

MARIAGNA *(amb gran prec)*

Creu-lo an en Francesc!

JOAN

Això es voler arreconar-me!

FRANCESC

Això es voler descansar-lo.

ESTEVE *(an en Joan)*

Es enterrar-te en vida!

MARIAGNA *(també amb gran prec)*

Esteve, per l'amor de Déu!

ROSINA *(a l'Esteve)*

No digui aquestes coses!

FRANCESC

(A l'Esteve.) Com interpreta les meves paraules, oncle! *(An en Joan.)* Jo'm creia donar-li una prova més de l'estimació que li porto.

ESTEVE

Tu lo que faras es matar-lo a disgustos!

JOAN

Calla!

TOMAS *(a l'Esteve)*

Això està mal dit!

JOAN

I tu, Rosina, de quin parer ets?

ROSINA

El meu gust seria que s'establís a Barcelona. Però si ell creu que aquí també pot arrelar-se...

JOAN

¿Que no veus, criatura, que jo, si vulli ser digne, m'hauré de retirar del tot? Que t penses que serà poc dolorós per mi deixar perdre, podent encara sostenir-lo, aquest nom de Joan dels Miracles que, a copia de tants afanys, m'he guanyat entre la gent?

ROSINA

Ell ho fa per donar-li una bona vellesa.

JOAN

(com si li emmelessin el cor i mirant amb amor an en Francesc)

Vols dir, Rosina?

ROSINA

En Francesc l'estima molt!

MARIAGNA

Creu-lo, Joan!

TOMAS

Tens un fill que no te'l mereixes!

JOAN *(amb molta emoció)*

Francesc: diga-m la veritat! Que estic ropens a una malaltia? Que hi trobes se-yals de mort en mi?

FRANCESC *(molt sorprès)*

Què diu, home!

MARIAGNA *(amb esglai)*

Joan!

ROSINA *(abraçant-lo)*

Pare! Pare!

FRANCESC

Per què 'm fa aquesta pregunta?

JOAN

Com que m'aconselles que'm retiri! Jo no soc vell, encara!

FRANCESC

No. Però, aixís i tot, considerant lo molt que ha treballat, s'ha fet mereixedor a una vida de repòs.

JOAN *(anant-se'n cap al fons)*

No m'ets franc! No'm dius lo que penses!

ESTEVE

Ni t'ho dirà tampoc!

TOMAS

Parla, noi: no't callis re!

FRANCESC

Ja ho saben tot.

JOAN

Quina desilusió!

ESTEVE

I tu ets aquell xicot tant savi que diuen? ¿Per venir a raure en aquest recó de món has hagut d'estudiar tants anys i fer gastar un dineral al teu pare?

JOAN *(acostant-se)*

Calla, Esteve!

ESTEVE

Per arreconar-te a tu no calia afanyar-se tant! Amb quatre receptes de les teves i alguna cosa més del seu enginy ne tenia prou per fer-te la competencia!

FRANCESC

Es injust, oncle!

JOAN

Què hi dius, Mariagna? L'aproves el determini d'en Francesc?

MARIAGNA *(temorosa)*

Jo...

TOMAS

Digues, dòna!

ESTEVE

Parla.

MARIAGNA

Jo, doncs, li aprovo. Però si tu creus que no està acertat...

JOAN

No't sembla:..?

ESTEVE *(interrompent-lo)*

Veiam si encara't convenceran!

JOAN

Te prego que callis!

ESTEVE *(amb intenció)*

Oh! Es que si tu plegaves...

JOAN

Què? Què significa aquesta menaça?

ESTEVE *(pausadament)*

Molt probable que un altre de fòra vingués a posar-se al teu lloc.

JOAN *(amb indignació)*

Que series capaç de portar-lo?

ESTEVE
(després d'un curt silenci)

Qui sab!

JOAN

Què dius, Esteve!

ESTEVE

O potser jo mateix, que ja'n sé una mica d'això de curar...

TOMAS

Egoista!

ESTEVE *(alçant la veu)*

Què'n faig de l'establiment, sense algú del seu art que m'ajudi? *(An en Joan.)* Que't penses que podré refiar-me'n gens d'en Francesc? Ja sé com les gasten els metges joves amb les pretensions i les ínfules d'ell!

JOAN *(posant-se violent)*

Bé: tu no ho faras lo que acabes de dir-me!

ESTEVE

Dóna-ho per fet si t'escoltes an aquests!

JOAN
(després d'una gran lluita interior,
en un arranc)

Mira, doncs, plego! I em comprometo, per no fer mal al meu fill, a no visitar més!

FRANCESC *(amb alegria)*

Mai més?

JOAN

Sí!

TOMAS

Jo t'ho aprovo, Joan!

ESTEVE

Jo, no!

JOAN

Tu mateix, noi!

ESTEVE

Entesos! *(Menaçador.)* Però pensa que haig de guanyar-me la vida!

MARIAGNA

Què't falta?

ESTEVE

Deixeu-ho córrer! Jo t'aviso! Ja ho sabs!

FRANCESC

Què vol dir?

ESTEVE

(anant-se'n per la primera porta de l'esquerra)

Res! Adeussiau!

MARIAGNA *(cridant)*

Esteve! Esteve!

FRANCESC

Escolti, oncle, escolti!

JOAN *(deturant-lo)*

Deixa-l estar!

TELÓ RAPIT

ACTE SEGON

La mateixa decoració de l'acte anterior. El calendari senyala un dia de la segona quinzena del mes d'Octubre. Es a les dugues de la tarda.

ESCENA I

LA MARIAGNA I EN TOMAS

(En Tomàs s'està al peu de la porta de l'esquerra del fons, a la part de fòra, encenent un cigarret. Tot-d'una compareix la Mariagna per la segona porta de la dreta. Un i altra vesteixen per l'istil de l'acte anterior.)

MARIAGNA

Tomàs: que es fòra en Joan?

TOMAS

Sí. Ara mateix acaba d'anar-se'n.

MARIAGNA

Quin home més extrany! Sempre marxa de casa sense dir-me paraula.

TOMAS *(amb ironia)*

Potser portava pressa.

MARIAGNA

Pressa de què?

TOMAS *(també amb ironia)*

Oh! Qui sab! De segur que l'Esteve, aquell advocat de les males causes, ja l'està esperant.

MARIAGNA

Que sabs quina 'n porten de cap?

TOMAS

No, noia! Però no deurà ser re de bo.

MARIAGNA

Que es trist que mai tinguem un quart de repòs!

TOMAS

Si cregués en bruixes me pensaria que algú'ns ha maleit. Tot ve d'ençà que'l noi es metge!

MARIAGNA

No s'hagués establert aquí, que'l seu pare no estaria sempre amb aquell malhumor, ni'l pobre xicot se veuria, com avui, amb tant poca parroquia!

TOMAS

Es massa bo en. Francesc!

MARIAGNA

Es clar que sí! Vès per què tenia de fixar-s'hi que en Joan fes o deixés de fer amb la gent, si tampoc li agrairà ningú?

TOMAS

Ell no ho mira això. Lo que vol es que no s'enganyi 'ls malalts, ni s'exploti la fè del pobres d'esperit.

MARIAGNA

Més li valdria que procurés per la seva conveniencia.

TOMAS

Vaja, doncs, jo'l trobo molt gran el seu sacricifi! Es hermós que un home com ell, amb lo que sab i amb una carrera tant llubida, se quedi en un poble petit, per reparar les faltes del seu pare!

MARIAGNA

D'aquí ve tot!

TOMAS

Prou que ho veig! Si en Francesc estés lluny, a Barcelona per exemple, en Joan i l'Esteve, l'un receptant, l'altre fent potingues, no tindrien qui'ls avergonyís ni 'ls lligués de mans.

MARIAGNA

Se conten unes cures del de casa...

TOMAS

Què sab el gat de fer culleres!

MARIAGNA

Jo n'hi recordo moltes de mèrit, de gaiebé miraculoses!

TOMAS

Però de què li ha de venir l'entendre en nedecina? Quins estudis ha cursat?

MARIAGNA

Deixa-t d'estudis! Es una gracia que té!

TOMAS

No hi crec, no hi crec en curanderos! A ni, quan se m'espatlla'l rellotge, mai se n'acut portar-lo al manyà, sinó al rellotger!

MARIAGNA

Però, què hi faras si tothom no pensa om tu?

TOMAS

Sembla que tot vagi al revés! A la persona e bé, en comptes de dur-la en palmes, se 'escarneix i se la mata a disgustos; i a la olenta, que tindriem de despreciar-la o er-la llaurar dret, li guardem totes les atenions i ens enlluernem amb ella! Aquest poble, que té amb en Francesc un metge com no i'hi ha de millors, permet que'l noi se quedi ol, ne parla com d'un benaventurat que no ab de què se les heu, i no més està per en Joan, per un curanderot sense conciencia!

MARIAGNA *(amb gran prec)*

No t'exàltis, no t'exaltis, Tomàs!

TOMAS

Oh! Sí! Aquestes injusticies m'encenen les sangs!

MARIAGNA

Vés, vés, com de costum, a donar un tom per la via del carril, que't distreuras!

TOMAS

Tens raó. Me n'hi vaig. Ah! Ont es la Rosina?

MARIAGNA

Ha dit que anava a dalt a buscar el teler de brodar. Calla, que'm sembla que ja baixa.

(Per la primera porta de la dreta compareix la Rosina, apesarada, amb un teler de brodar. Va amb vestit senzill d'estar per casa, i amb davantalet, tot escaient i amb certa elegancia.)

ESCENA II

ELS MATEIXOS, MÉS LA ROSINA

ROSINA

Ai ai! Que no surt una mica aquesta tarda?

TOMAS

(encenent un altre cigarret)

Sí, Rosina.

MARIAGNA

Avui que fa un dia tant bonic!

ROSINA

(deixant el teler damunt d'una cadira)

Apa, què espera, doncs?

TOMAS

Vols venir, que m'acompanyaras?

ROSINA *(amb somriure trist)*

Que té por de perdre-s tot sol?

TOMAS

No, dòna! Temps ha que'm dec haver perdut!

MARIAGNA *(fent una rialleta)*

Quines coses de dir, tu, també!

ROSINA

Ara rai, prou està ben bo!

TOMAS *(en to alegre)*

Oi, que sí? Eh, com m'ha posat en Francesc? Que vagin dient que no es entès, aquests savis de poble!

ROSINA

Què saben ells, infeliços!

(La Mariagna, mentrestant, se posa a endreçar el menjador.)

TOMAS *(en to trist)*

Ara que tinc salut, me falta alegria!

ROSINA

Per què? Què li passa?

TOMAS

Què vols que'm passi?

MARIAGNA

Per poca cosa s'amoïna!

TOMAS

Sí, poca cosa...

ROSINA *(solícita)*

Però, què té? Digui! Me fa estar amb ansia!

TOMAS

No es qüestió de la salut... *(Cambiant de to.)* Bé, bé: ja'n parlarem, ja'n parlarem, Rosina.

MARIAGNA *(somrient)*

Vaja, vés, home, vés, que sinó aviat no hi haurà sol.

TOMAS

Què enraones! Si tot just són les dugues un quart de tres!

MARIAGNA

En aquest temps les tardes ja curtegen.

TOMAS *(ufanós)*

Sembla que encara 'm tractis com un malalt que s'acabi d'empassar! No, dòna, no! Ja no ho soc aquell d'abans, que una bufada 'm feia caure.

ROSINA *(somrient)*

Qui l'ha vist i qui 'l veu!

TOMAS

Prou hi tornat de mort a vida! Soc un roure!

MARIAGNA

Nosaltres que'ns en alegrem!

TOMAS

Jo també! I no per mi, no't pensis, sinó)er en Francesc, perquè puc servir-li de 'eclam, davant dels que no creuen en ell.

MARIAGNA

(volent esquivar la conversa)

Ja hi creuran, home, ja hi creuran!

ROSINA *(amb ironia trista)*

Quan no'l tinguin.

TOMAS

Vaja: que véns, Rosina?

ROSINA *(dolent-li)*

No puc.

TOMAS *(somrient)*

Anem, maca.

ROSINA

Vui acabar unes inicials que tinc co-ıençades.

TOMAS

Tu mateixa, doncs. *(Fent acció d'anar-'n.)* D'aquí després, Mariagna.

MARIAGNA

Que t'hi diverteixis força.

TOMAS

Gracies.

ROSINA

(acompanyant-lo fins al peu de la porta)

No s'ofengui.

TOMAS

Vols callar! Vaja, endavant, noies.

ROSINA

Ja l'acompanyaré un altre dia.

TOMAS

Entesos.

(Desapareix per la primera porta de l'esquerra.)

ESCENA III

LA MARIAGNA I LA ROSINA

ROSINA

(després d'un curt silenci)

Que es bon home!

MARIAGNA

Es tot cor!

ROSINA

(anant al primer terme de la dreta i posant-se a brodar)

Quina diferencia amb els altres!

MARIAGNA

Per què no hi anaves amb ell?

ROSINA

Ja 'm sab greu no haver-li donat aquest

gust! Però avui no'n tinc ganes d'anar a passeig.

MARIAGNA

Per què?

ROSINA *(tot brodant)*

Ni jo mateixa ho sé.

MARIAGNA *(somrient)*

Ah! Tonteta!

ROSINA

Mare: que m'ha vist les estisores petites?

MARIAGNA

Abans de dinar m'ha semblat que les feies servir.

ROSINA

(deixant el teler i aixecant-se pera dirigir-se a la primera porta de la dreta)

Veiam. Potser me les he deixades a dalt.

MARIAGNA

De segur que hi seran.

(La Mariagna segueix endreçant el menjador. La Rosina, axí que es a la porta de l'escala, retrocedeix.)

ROSINA

Eh! No vui tornar a pujar escales!

MARIAGNA

Ja t'hi aniré jo.

ROSINA

No's molesti, que tampoc tinc dalit per brodar aquesta tarda.

MARIAGNA

I això?

ROSINA

(asseient-se en el canapè)

No ho sé pas.

MARIAGNA

Te veig molt trista! *(Acaronant-la.)* Que't passa dies ha, que no gastes humor? Que no't trobes bé, filla?

ROSINA

Sí, mare.

MARIAGNA

I doncs? Vaja, no facis aquest posat, que no m'agrada.

ROSINA

Que encara es al despaig en Francesc?

MARIAGNA

Jo'm penso que sí.

ROSINA

(anant a mirar a la primera porta de l'esquerra)

Ningú! Ni una ànima!

MARIAGNA *(acostant-s'hi)*

Què dius, Rosina?

ROSINA

Miri: avui tampoc hi ha ningú que s'esperi!

MARIAGNA

Potser ja ha acabat la visita.

ROSINA

(amb la mirada fixa cap a fòra)

No vindran, no!

MARIAGNA

No perdem l'esperança!

ROSINA

Pobre Francesc! Tothom el deixa sol amb la seva bondat i el seu saber!

MARIAGNA

D'un dia'n ve un altre, i no sempre està ennuvolat el cel.

ROSINA

Que duren poc les alegries! No vindran, mare! No vindran! No hi creuen! No hi tenen fè en en Francesc! No'n volen de metges tant senzills i amables, tant considerats amb tothom! Recelen quan se'ls tracta amb amor, amb el cor a la mà! Es lo que diu ell mateix: els homes de valer, al revés de totes les coses, com més lluny són de nosaltres, més grans els veiem.

MARIAGNA

No sé per què hem de desconfiar en tanta de manera! No tot se guanya en un dia! Que se n'han de passar d'alambins abans un no arriba a acreditar-se i fer-se un nom com el teu pare!

ROSINA

Jo crec que tota la desgracia ve d'ell!

MARIAGNA

Què dius, Rosina! No parlis així, que tu mateixa t'ofens!

ROSINA

Per què tenia d'establir-s'hi en Fran-

cesc en aquest poble tant bescantador i mo-
feta, podent anar a ciutat! Malsaguanyats
estudis, i malaguanyada joventut la seva,
que's consumirà en aquest recó de món!

MARIAGNA

Deixa que vingui l'hivern! Ara a l'istiu,
com que tothom treballa i se la passa bé,
apenes hi ha malalties. L'istiu es molt vividor!
Però ja veuras, tant bon punt arribi'l mal
temps i els que estan delicats comencin a
ressentir-se'n, com acudiran an aquesta casa
perquè'ls visiti'l noi.

ROSINA *(interrompent-la)*

Té masses contraris aquí!

MARIAGNA

No ho creguis pas! Lo que hi ha es que'*ls*
ve de nou. No se'n poden avenir de que
aquell xicot que ells han vist jugar pels carrers, sigui avui el metge que hagi d'assistir-los quan estan malalts.

ROSINA

I el pare, doncs? I l'oncle Esteve? Que no han sigut infants, com en Francesc? Què tenen més que ell, que'ls venerin tant?

MARIAGNA *(fent una rialleta)*

Més anys.

ROSINA

I més picardia!

MARIAGNA *(ofesa i admirada)*

I ara!

(Per la primera porta de l'esquerra torna

en Tomàs, molt trist i apesarat. La Rosina s'asseu en el canapè molt contristada.)

ESCENA IV

LES MATEIXES, MÉS EN TOMÀS

TOMAS *(en veu baixa)*

Hola!

MARIAGNA

Ai ai, Tomàs! Ja tornes de passeig tant ıviat?

TOMAS

Sembla que camini d'esma.

MARIAGNA

Per què no t'entretens pel jardí?

TOMAS *(anant a la porta del fons)*

Me fa tristesa! Tot ho veig mustic! Tot me sembla que's mor!

MARIAGNA

A la tardor no es extrany.

TOMAS

Què té la Rosina?

MARIAGNA

Què vols que tingui? El mateix mal que :u.

TOMAS *(acostant-s'hi)*

Vaja, aixiribeix-te!

ROSINA *(suplicant)*

Deixi-m!

MARIAGNA *(an en Tomàs)*

No cal que t'escarracis, que no la distreuras!

TOMAS

Com s'entén que no?

MARIAGNA

Estona ha que també li predico, i com si re!

TOMAS *(agafant-la pels braços)*

Rosina: mira-m! Mira-m, dòna!

ROSINA *(amb gran prec)*

Deixi-m estar, oncle!

TOMAS *(deixant-la anar)*

Que hem renyit?

ROSINA

No.

TOMAS

I, doncs, com es que'm rebs tant malament? *(Amb intenció.)* Que potser em confons amb els de l'altra branca de familia?

ROSINA *(aixecant-se impulsivament)*

No! Vostè l'estima an en Francesc!

TOMAS

L'estimo i crec molt en ell!

ROSINA

Tothom el critica!

TOMAS

Fóra de nosaltres tres, quasi ningú 'n parla bé en aquest poble!

MARIAGNA

Tomàs! I aont me deixes al seu pare?

TOMAS

El seu pare? Aviat serà com l'Esteve, com aquest herbolari sense entranyes, que no més fa que ensibornar als que l'escolten...

ROSINA *(interrompent-lo)*

Ho sent, mare?

TOMAS

Oh! I el pitjor es que ell també visita malalts a casa, i els recepta, i els empotinga, quan mai se n'ha vistes de més fresques!

ROSINA

N'està segur del que diu?

TOMAS

Ho sé del cert!

MARIAGNA

Ai! Que no faci un disbarat algun dia!

TOMAS

Que'ls emmetzini! Que'ls mati! Fort! Perquè se'l creuen! Perquè són tant besties!

MARIAGNA

Però, i en Joan? Què'n pensa de totes aquestes coses?

TOMAS

S'ha encegat i no més fa cas dels consells de l'Esteve.

MARIAGNA

Que per ventura no porta la seva sang, el meu fill?

TOMAS

Deixa-t de sang, de familia, ni d'amor al proxim! Aquell lo que vol són diners! *(Cambiant de to.)* En fi: ja n'hem parlat prou per ara! Massa que vindrà l'hora que, de tant que cridaré, els sords i tot me sentiran!

MARIAGNA *(amb gran prec)*

Per l'amor de Déu, Tomàs! No t'hi disputis amb l'Esteve!

TOMAS

Que no'm dongui motius! Que no se'l posi a la boca an en Francesc!

ROSINA

Que l'ajudi!

TOMAS

Si no vol ajudar-lo, que no'l perjudiqui, doncs! *(Cambiant de to.)* Bah! Bah! Anem a distreure-ns amb les plantes!

ROSINA *(agafant el teler)*

Ja vindré després.

TOMAS

(anant-se'n per l'esquerra del fons)

T'espero.

MARIAGNA

Que vas a dalt, Rosina?

ROSINA

Vaig a desar la feina.

MARIAGNA

Ara no t'hi quedis.

ROSINA

(anant-se'n, amb el teler, per la primera porta de la dreta)

No, senyora.

(Simultaniament ve en Joan per la primera porta de l'esquerra. Vesteix com en l'acte anterior.)

ESCENA V

La Mariagna i en Joan

JOAN

Vaja: ja has vist avui també? ¿Ja has vist com tampoc ha comparegut ni una sola persona a fer-se visitar per en Francesc?

MARIAGNA

Bé venien a la primeria!

JOAN

Tot per la meva cara, per ganes de complaure-m! Se creien que'l nostre fill, amb una mica més de preambul, seria, si fa no fa, com jo!

MARIAGNA

Ja ho es, home!

JOAN

No! Ell, en moltes cases, en comptes de cobrar les visites, encara ha donat diners per aliments!

MARIAGNA

Se tractaria de families pobres.

JOAN *(amb sarcasme)*

Vol ser humanitari! Vol guanyar-se les simpaties amb actes de caritat!

MARIAGNA

¿Per què no'l guies tu, que tens més experiencia?

JOAN

No m'escolta. En tot va a la seva. En lloc d'entretenir els malalts, com fan tots els metges, s'afanya a curar-los depressa, estalviant els remeis! I no es pas aquest el camí! La gent vol que receptis, que receptis força! Per xò li ha vingut el descrèdit! Per xò han dubtat del seu saber! I ara un, ara un altre, tots els meus parroquians s'han fos, deixant-lo, en cosa de quatre mesos, com aquell qui diu tot sol!

MARIAGNA

No veus que es tant jove!

JOAN

¿De què li serveixen, doncs, els estudis i la ciencia que li suposaven? No més es bo per trasbalsar el poble, enemistant-se amb tothom per mor d'això que'n diuen higiene! Vaja! Ja no tinc més calma per contemplar

amb els braços plegats com tot lo que jo he aixecat s'enruna i se'n va a terra!

MARIAGNA

Aviat perds les confiances, tu, també!

JOAN

(anant a mirar a la primera porta de l'esquerra)

Ont es ara? *(Amb sarcasme.)* Que es a passar la visita, la seva gran visita? Aviat no podrà donar l'abast! Aviat haurà d'anar en cotxe i posar ajudant! Té tres malalts, tres!

MARIAGNA *(conciliadora)*

No'm creia que'n tingués tants, en un poble sanitós com aquest.

JOAN

Sort dels aconductats que jo li he proporcionat. Però ja veuras, quan caigui l'anyada, com tots el deixaran.

MARIAGNA

No, home, no! Pensa que'l metge vell ja no visita...

JOAN *(interrompent-lo)*

Si ara que'l paguen, apenes l'envien a buscar...

MARIAGNA

Perquè no'l necessiten.

JOAN

Ont es, te dic?

MARIAGNA

Al seu despaig.

JOAN

Sembla que vetlli la mort, cada tarda, tot sol, tancat allà dins!

MARIAGNA

Potser repassa'ls llibres.

JOAN

Els llibres li daran pa!

MARIAGNA

Potser estudía...

JOAN

Tant estudiar, tant estudiar, i a ningú sab fer-se simpatic!

MARIAGNA

Que no es ben amable?

JOAN

Massa i tot! Peró'l public no se'n paga de manyagueries! Poc hi fa que un tracti 'ls seus parroquians a baqueta, si ells se creuen que'ls endevines la malaltia i els encertes el remei! Millor que no 'ls amoixis ni 'ls vagis amb gaires modos! Això, als seus ulls, encara 't dóna força, perquè 's pensen que no 'ls necessites per re!

MARIAGNA

Les bones paraules fan menjar els malalts.

JOAN

La por de morir els fa menjar!

MARIAGNA

Mira, Joan: tu t'escoltes molt a l'Esteve...

JOAN

Sí que me l'escolto! I què? Es el meu germà!

MARIAGNA

No negaré que no't porti voluntat...

JOAN

I molta que me'n porta!

MARIAGNA

Potser no tanta com te sembla.

JOAN

En què't fixes?

MARIAGNA

En que, si t'estimés com tu't figures, mai t'hauria dit allò que va dir-te'l dia que vas fer el pensament de retirar-te.

JOAN

Va ser un cop de gènit; va ser una foguerada!

MARIAGNA

L'Esteve, a obrar com de familia, tenia de veure que perjudicava an en Francesc.

JOAN

Que l'ha complerta aquella menaça?

MARIAGNA

No ho sabem. Però puc assegurar-te que an ell no li agrada gens que'l noi sigui metge.

JOAN

Lo que no li agrada — i pensa com jo —

es que s'hagi quedat en aquest poble de mala mort!

MARIAGNA

Ajudeu-lo tots dos! Feu-li propaganda!

JOAN

Prou que m'escarraço recomanant-lo als meus coneguts que encara'm consideren! Prou que'l poso als nuvols, explicant-los que es un xicot molt entès, que sab dèu vegades més que jo! Però tots ells — que pel respecte que'ls mereixo no gosen contradir-me — me contesten fredament que sí, quedant-se ben convençuts de que tot m'ho fa fer l'amor de pare.

MARIAGNA

Tu vés-ne parlant bé d'en Francesc...

JOAN *(amb emoció i orgull)*

Es a mi que'm volen! Mira: no puc sortir al carrer que no m'aturi algú pregant-me que vagi a casa seva a donar una mirada a un malalt que fa llit.

MARIAGNA *(amb dolor)*

Que ho dius de debò?

JOAN

Aquest dematí, — sense anar tant lluy, — aquest dematí, que m'he arribat, tot passejant, fins al bosc d'en Fius, en sent aprop de la Torra Roja'm topo amb la Susagna, la viuda d'en Puigvert...

MARIAGNA *(interrompent-lo)*

I què ha passat?

JOAN

Ha passat que, al veure-m, ha romput a plorar tota desconsolada. «Què tens, noia, què tens?», he fet jo desseguida: «Ah! Senyor Joan! Quin castic que se li espera!», m'ha respost. «Per quin motiu?», he dit jo, somrient. «Com m'ha deixat morir el meu home! ¿Per què, tenint la gracia del cel per curar tots els mals, no va voler donarme un remei pel pare dels meus fills?»

MARIAGNA

Pobreta!

JOAN

Això'm succeeix cada dia, a cada pas que dono! Jo no'n tenia idea de la gran fè que la gent han posat en mi! Avui que no visito la veig més clara, la veig més forta que abans la seva fè! Fins m'impressiona! Fins m'espanta, perquè'm temo que tots els que encara'm veneren, desenganyats, no acabin per maleir-me!

MARIAGNA

No ho creguis! No ho creguis pas!

JOAN

Jo'ls anyoro'ls meus malalts! Jo'm migro i em neguitejo per veure-m de nou voltat d'ells, mirant-me amb aquells ulls compassius, demanant-me salut! *(Mirant cap a la primera porta de l'esquerra.)* Ah! Mira!

MARIAGNA *(acostant-se an ell)*

Què hi ha?

JOAN *(anant al peu de la porta)*

Ara'n surt un del despaig!

MARIAGNA *(mirant enlaire)*

Gracies a Déu!

JOAN

Un altre!

MARIAGNA *(joiosa)*

Ho veus?

(En aquest moment torna la Rosina per la primera porta de la dreta, quedant-se extatica mirant el seu pare.)

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, MÉS LA ROSINA

JOAN

Són en Valentí i l'Agnès! Els que m'anyoren més!

MARIAGNA

Sí que són ells!

JOAN

Bona senyal! Ja estic content!

ROSINA *(acostant-s'hi)*

Pare...

JOAN

(girant-se, sense adonar-se de la Rosina, amb els ulls espurnejants d'alegria)

Ja estic content, Francesc!

ROSINA

r què aquesta alegria?

JOAN

r ell, pel meu fill! Ja tornen a trobar-
ı germà! Ara ha vingut en Valentí, el
alalt de tots!

ROSINA

nt es!

MARIAGNA

r què?

ROSINA

es tard! Ja no hi ha esperança per en
:sc!

JOAN

el curi an en Valentí! Ell li salvi la
:om jo li hauria salvada, i ja veuras com
a del seu saber i tot el poble'l respecta!

ROSINA *(amb ironia trista)*

no pot fer miracles, pare!

JOAN

r què no?

ROSINA

massa bo per fer miracles!

JOAN

ıb lo que ha estudiat...

ROSINA

sab prou!

JOAN *(admirat)*

r què ho dius?

8

ROSINA

No sab prou per competir amb vostè!

JOAN

Com parles, filla! *(Agafant-la per un braç.)* Digues la veritat!

MARIAGNA

(interposant-se entre'ls dos)

Joan!

JOAN *(fent-la apartar)*

Deixa! *(A la Rosina.)* Digues la veritat, Rosina! Que't creus que jo li he fet cap mal an en Francesc?

ROSINA

Vostè, no! La fè que vostè inspira'l mata!

JOAN

La fè?

ROSINA

La fè dels ignorants i l'egoisme d'un home!

JOAN

Per qui parles? Pel teu oncle Esteve?

ROSINA

Sí! No li nego.

JOAN

Ell l'estima tant com nosaltres an en Francesc!

ROSINA

No ho demostra, doncs!

JOAN

Qui t'ho ha dit?

MARIAGNA

Deixeu-ho córrer!

JOAN

Qui es aquest malpensat que t'enverina'l cor?

ROSINA

Ningú! Jo m'ho penso!

JOAN *(a la Mariagna)*

Tot es cosa del teu germà, d'aquest guardià gelós de casa nostra!

ROSINA

Li repeteixo que no!

JOAN

Que sí! Es ell qui t'ha ensibornat! Es ell qui'ns fa viure malament a tots! *(Veient an en Tomàs que atravessa l'hort.)* Ah! Mira-te'l, el buscador de raons! *(Anant-se'n corrent per la porta de l'esquerra del fons.)* Mira-te'l!

MARIAGNA

(sobressaltada, amb gran prec)

Joan! Per l'amor de Déu!

JOAN *(desapareixent)*

No'm diguis re!

MARIAGNA

(desde'l peu de la porta del fons, mirant a fòra)

Enteniment, Joan!

ESCENA VII

LA MARIAGNA I LA ROSINA

ROSINA

Mare!

MARIAGNA

Rosina! Filla meva!

ROSINA

Que han de patir els que són bons!

MARIAGNA

No ploris! No tinguis por! *(Abraçant-la i amoixant-la.)* Ja li passarà desseguida.

(Per la primera porta de l'esquerra compareix l'Esteve, atrafegat com sempre. Vesteix igual que en l'acte anterior.)

ESCENA VIII

LES MATEIXES, MÉS L'ESTEVE

ESTEVE

Hola!

MARIAGNA

(desprenent-se dels braços de la Rosina, girant-se) Ah! Ets tu, Esteve?

ESTEVE

Ont es aquell? Que no ha tornat encara?

MARIAGNA

Sí.

(Part de fòra, com si disputessin, se sent en Joan i en Tomàs que enraonen en veu alta.)

ESTEVE

(al sentir an en Joan i en Tomàs)

Què són aquests crits? Què tenen aquells dos allà fòra?

MARIAGNA

Re. Deixa-ls estar.

ESTEVE

Veiam.

MARIAGNA

No! No hi vagis, Esteve!

ROSINA

No afegeixi llenya al foc!

ESTEVE

Jo! Per què m'ho dius? Que't penses que no tinc seny?

MARIAGNA

Que l'has de veure an en Joan?

ESTEVE

Per xò he vingut.

MARIAGNA

Espera-t, doncs. *(Desapareixent per la porta de l'esquerra del fons.)* Vaig a dir-li que vingui.

ESTEVE

Tu mateixa.

ESCENA IX

LA ROSINA I L'ESTEVE

ROSINA

(fent acció d'anar-se'n per la primera porta de la dreta)

Ja veurà, mentres vostè...

ESTEVE *(interrompent-la)*

Ont vas, Rosina?

ROSINA

Dispensi...

ESTEVE

Que no vols donar-me conversa?

(Part de fòra, en el mateix to que primer, se sent en Joan i en Tomà que's disputen, destacant la veu conciliadora de la Mariagna.)

ROSINA

Per què no?

ESTEVE

No'm deixi-s sol, dòna.

ROSINA *(amb ironia fina)*

No hi trobo cap inconvenient.

ESTEVE

Com parles, noia!

(Per la porta de la dreta del fons compareixen en Joan i la Mariagna enraonant.)

ESCENA X

ELS MATEIXOS, MÉS EN JOAN I LA MARIAGNA

JOAN *(a la Mariagna)*

Jo ho acabaré! Jo't juro que ho acabaré viat!

MARIAGNA

Però, home, no siguis així!

ESTEVE

Què tens, Joan? Que te n'han fet alguna e crespa?

JOAN *(fingint serenitat)*

Què hi ha, Esteve, què hi ha?

ESTEVE

Ont es en Francesc?

MARIAGNA

Al seu despaig.

ESTEVE *(an en Joan)*

Voldria parlar amb vosaltres dos.

JOAN

Rosina: vés, digues al noi que vingui, que'l seu oncle'l demana.

(La Rosina desapareix per la primera porta de l'esquerra.)

ESCENA XI

ELS MATEIXOS, MENYS LA ROSINA

MARIAGNA

Per què no aneu allà, amb ell?

JOAN

Que vingui aquí! No vui estar-hi entremig dels seus llibres i els seus diplomes, que sembla que m'escarneixin i em facin bavarotes!

MARIAGNA

Espereu que hagi acabat la visita.

JOAN

Ditxosa visita!

MARIAGNA

Vès ara per què heu de destorbar-lo!

JOAN

Primer som nosaltres que'ls malalts... que no vénen.

ESTEVE

Això rai! Si us sembla, ja tornaré una altra hora. Si no fos perquè...

JOAN

Calla, que'l tenim aquí.

(Per la primera porta de l'esquerra venen la Rosina i en Francesc. Aquest porta jaqué negre.)

ESCENA XII

ELS MATEIXOS, MÉS LA ROSINA
I EN FRANCESC

FRANCESC

Me demanava, pare?

JOAN

Jo, no. El teu oncle, que no sé què ha de dir-te.

ESTEVE

(mirant amb recel a la Mariagna i la Rosina)

No es cap cosa que no pugui sentir-la tothom...

MARIAGNA

(fent acció d'anar-se'n per la primera porta de la dreta)

Que'm necessites, Joan?

JOAN

Que te'n vas?

MARIAGNA

Sí: vaig a endreçar una mica'ls dalts.

ESTEVE

Per mi ja pots quedar-te.

MARIAGNA

Gracies. Que véns, filla?

ROSINA

Sí, mare.

JOAN

Rosina!

ROSINA

Què mana?

JOAN

Vés allà fòra a amoixar el teu padrí.
(La Rosina desapareix per la porta de l'esquerra del fons.)

MARIAGNA

D'aquí després, Esteve.

ESTEVE

Adéu, Mariagna, adéu.

JOAN

Es a dir que te'n vas?

MARIAGNA

Si't sembla que'm quedi...

JOAN

Fes com coneguis.

ESTEVE

No estiguis per nosaltres, que no hem de tractar re d'importancia.

MARIAGNA

(desapareixent per la primera porta de la dreta)
Aniré a fer feina.

ESCENA XIII

EN JOAN, L'ESTEVE I EN FRANCESC

JOAN *(després d'un curt silenci)*

Bé: què hi ha, Esteve?

ESTEVE

Venia de part de la familia de l'hereu Bertrana...

JOAN

(interrompent, an en Francesc)

Tu: com segueix? Encara no va millor del tifus aquell xicot?

FRANCESC

Ahir cap al tard tenia quaranta graus de temperatura.

JOAN

(anant amunt i avall de l'escena)

I què? Què't sembla que s'ha de fer?

FRANCESC

Li darem banys freds.

JOAN *(horroritzat)*

Banys freds a un malalt que s'arbora?

ESTEVE

Que vols matar-lo?

FRANCESC

No es cap disbarat. L'aigua freda li rebaixarà la febre.

JOAN *(en un arranc, a l'Esteve)*

Vés: diga-ls que li posin desseguida.. —

FRANCESC *(interrompent-lo)*

Què va a receptar?

JOAN

Un remei dels meus!

FRANCESC

Però, home, deixi-s de tonteries, que no li poden fer re!

JOAN

Més que'ls banys!

ESTEVE

Es clar que sí!

FRANCESC

Però, per què ho diuen això? En nom de què parlen vostès?

ESTEVE

Bé... *(Pausadament i en to conciliador.)* Que no podrieu tenir una consulta?

FRANCESC *(amb estupefacció)*

Nosaltres?

JOAN *(amb satisfacció interna)*

Jo i en Francesc?

ESTEVE

Sí. Per xò m'han vingut a trobar...

JOAN *(ufanant-se)*

No hi seria per demés. *(Mirant fixament an en Francesc.)* Què't sembla a tu?

FRANCESC *(pausadament)*

Una junta vostè i jo?

JOAN

Que no ho trobes acertat?

ESTEVE

Amb la pràctica de l'un i el saber de ltre...

FRANCESC

(interrompent-lo, amb indignació)

Que no tenen confiança en mi?

ESTEVE *(pausadament)*

Sí que n'hi tenen! Però es allò que's diu, ue hi veuen més quatre ulls que no pas dos.

JOAN

Devegades un no atina, i jo, encara que o sigui com tu...

FRANCESC *(sense convicció)*

Vostè, realment, es un home d'experien-ia, amb intuició mèdica i tot.

JOAN

I doncs?

FRANCESC

(molt violent i en veu baixa)

No es professional.

ESTEVE

Això no importa!

FRANCESC *(amb molta intenció)*

Sí que importa, sí!

ESTEVE

Val més el cop d'ull del teu pare que tota la ciencia dels llibres.

FRANCESC

Però que no comprenen que no pot ser lo que'm proposen? Que no ho veuen que si accedís seria inutilisar-me jo mateix?

ESTEVE

Noi, tu no faras casa!

FRANCESC

Que'l complauria un altre?

JOAN

Tu ets fill meu!

ESTEVE

Pagant, i d'una manera reservada, tants com ne vulgués el complaurien!

FRANCESC

De metges?

ESTEVE

Sí, de metges!

FRANCESC

No ho cregui. Serien curanderos amb titol!

JOAN

Com molts que jo'n conec!

ESTEVE *(an en Joan)*

Tant negociants com tu!

FRANCESC

Tot lo més sagrat té profanadors! Encara hi ha mercaders al temple!

ESTEVE

Que es cap rebaix aconsellar-se amb el .re?

FRANCESC

En aquest cas no m'enalteix gens!

ESTEVE

Nosaltres tot ho fem pel teu bé.

JOAN

Per apuntalar-te.

ESTEVE

En aquest poble—serà una injusticia—la ;ent no hi té gaire fè en tu. Potser et troben nassa jove, encara.

JOAN

(en un arranc dramatic)

Francesc! Digues la veritat! Per què vas oler establir-te aquí?

FRANCESC *(sense convicció)*

Per rellevar-lo a vostè.

JOAN

(donant un cop damunt de la taula)

Ments!

FRANCESC *(sofocat)*

Pare!

JOAN

Te repeteixo que ments! Tu no hi has ensat mai en descansar-me! Tu, d'una nanera encoberta, has volgut privar-me les ccions!

FRANCESC

Es cert! Aquesta ha estat la meva honrada intenció! M'es molt violent mentir!

JOAN *(fòra de si)*

I per xò m'he gastat tants diners? Pe veure-m escarnit pel meu fill he hagut de desentranyar-me tant?

ESTEVE

I total per què?

JOAN

Per perdre-ho tot!

FRANCESC

O per salvar-ho tot!

JOAN

Per tothom encara sembla que siguis estudiant.

FRANCESC

Sempre se n'es, quan se vol saber.

JOAN

I, doncs, de què t'han servit els estudis?

FRANCESC

Per exercir la carrera dignament, sense amparar-me amb l'engany o amb l'ignorancia dels altres.

ESTEVE

Ens insulta, Joan!

JOAN

No vas pas bé, no vas pas bé, Francesc!

FRANCESC

Què vol que faci?

JOAN

Lo que feia jo, lo que fan tots els metges: car el cor i parar la mà!

FRANCESC

Jo no sé viure automaticament.

JOAN *(amb brusquetat)*

No'm vinguis amb savieses!

FRANCESC

En quin concepte'm tenen vostès?

ESTEVE *(pausadament)*

Per mi no més te falta món.

JOAN

Jo, dubto.

FRANCESC

De què?

JOAN

De tu. Fins avui no he vist encara que emostressis el teu saber.

FRANCESC

Oh! Els pares no més creuen en els fills mbecils!

JOAN

I en els que s'enginyen...

ESTEVE *(interrompent-lo)*

En fer diners, tot fent-se homes!

JOAN

Ah! Ara que parlem de diners...

ESTEVE *(amb vivacitat)*

Què hi ha?

JOAN

Vine: puja a dalt, que t'ensenyaré lo que'm costa haver donat carrera an en Francesc!

ESTEVE

Massa que ho suposo!

JOAN

Vine, home, que'm repassaras els comptes.

ESTEVE

Deixa-ho per un altre dia.

JOAN

Vui que vegis el meu sacrifici.

FRANCESC

Vagi, oncle, vagi. *(Amb energia, dirigint-se al seu pare.)* Acabi-m d'humiliar-me i d'avergonyir-me! Sempre'm retreu el mateix! Sembla que jo sigui un explotador vulgar dels seus interessos!

JOAN

Sí que ho ets!

FRANCESC

Ja li tornaré tot lo que ha fet per mi!

JOAN

No't demano re!

FRANCESC

No m'ho tiri més en cara, doncs!

JOAN *(reprimint-se)*
Està bé. Deixem-ho corre!

ESTEVE
Sí: valdrà més.

FRANCESC
Vaig a acabar la visita.

JOAN
Tu mateix, fill!
(En Francesc se'n va per la primera porta de l'esquerra.)

ESCENA XIV

En Joan i l'Esteve

JOAN *(molt aclaparat)*
Això es un càstic!

ESTEVE *(en veu baixa)*
M'haguessis cregut a mi!

JOAN
(després d'un curt silenci, en un arranc)
Jo, jo tinc la culpa de tot! *(Anant-se'n per la primera porta de la dreta.)* No m'ho sé acabar!

ESTEVE *(interropent-lo)*
Bé: com quedem d'allò de la consulta?

JOAN *(desapareixent)*
Deixa-m estar sol!

ESTEVE *(seguint-lo)*

Però, escolta!

JOAN *(de dintre estant)*

No m'ho sé acabar, no m'ho sé acabar lo que'm passa!

(En Joan i l'Esteve desapareixen per la primera porta de la dreta. Simultaniament, per l'esquerra del fons, compareixen, enraonant, la Rosina i en Tomàs.)

ESCENA XV

LA ROSINA I EN TOMAS

TOMAS

(del fons estant, sense entrar a l'escena)

No; permet-me, Rosina, que'm distregui aquí a l'hort.

ROSINA *(amb gran prec)*

Però, vingui, home!

TOMAS

Ja vindré després.

(Se sent an en Valentí i l'Agnès que demanen.)

VALENTÍ

Ave Maria...

AGNÈS

Mariagna.

(Per la primera porta de la dreta torna la Mariagna aixugant-se'ls ulls.)

TOMAS *(a la Rosina)*
Vès, que demanen.

ROSINA
Qui deu ser?

TOMAS
(desapareixent per l'esquerra del fons)
Entornem's-en amb les flors.
(Compareixen en Valentí i l'Agnès per la primera porta de l'esquerra. Vesteixen, si fa no fa, com en l'acte anterior.)

ESCENA XVI

LA ROSINA, LA MARIAGNA, EN VALENTÍ I L'AGNÈS

AGNÈS
(desde'l peu de la porta, no gosant entrar)
Ave Maria...

ROSINA
Miri, mare.

MARIAGNA *(somrient)*
Endavant.

AGNÈS *(entrant)*
Amb permís.

MARIAGNA
Que no gosaveu entrar?

AGNÈS
Esperavem que sortís el vostre home.

MARIAGNA

Què's conta de nou?

AGNÈS

No fa gaire que hem vingut a trobar en Francesc, per si podia donar-nos un bon camí.

ROSINA *(amb alegria)*

Sí que us el donarà! Confieu-hi!

VALENTÍ

Que es aquí en Joan?

MARIAGNA

Sí. Que vols parlar-hi?

VALENTÍ

Si's digna escoltar-me...

MARIAGNA

Per què no?

VALENTÍ

Me sembla que sento la seva veu.

MARIAGNA

Es a dalt. Deixa-m dir-li que baixi. *(Anant-se'n a la primera porta de la dreta.)* Seieu, mentrestant.

VALENTÍ

No estem pas cansats.

MARIAGNA *(fent un crit)*

Joan! *(Curt silenci.)* Baixa, que't demanen.

AGNÈS

No'l destorbeu, si té feina.

(La Mariagna no's mou del peu de l'escala.)

ROSINA *(oferint-los cadires)*

Sèu, Valentí. Sèu, Agnès.

AGNÈS

(agafant la seva cadira, sense asseure-s)

Gracies, Rosina. *(Aconduint an en Valentí per un braç, per fer-lo seure.)* Veiam, noi.

VALENTÍ

Seiem, doncs.

AGNÈS

Potser haurem vingut en mala hora.

ROSINA

No. *(An en Valentí.)* I tant mateix t'has determinat a fer-te visitar pel meu germà?

VALENTÍ

Aquesta no'm callava mai. I com que en Joan, no entenc per què, per més que li demano, ja no vol curar-me...

ROSINA

Què us ha dit, què us ha dit en Francesc?

VALENTÍ

Poca cosa. Amb bones raons se'ns ha tret del davant.

AGNÈS

Ens ha aconsellat que anessim a Barcelona...

VALENTÍ

Com la primera vegada.

MARIAGNA *(cridant)*

Baixa, home, que t'esperen!

ROSINA

I com te trobes, Valentí?

VALENTÍ

Quan estava en mans del teu pare 's pot dir que ja hi veia una mica. Semblava com si no més hi tingués una boira molt espessa davant dels ulls. Ara gairebé no hi veig gens.

ROSINA

I per què no ho fas lo que t'aconsella en Francesc?

VALENTÍ

Oh! Què vols que't digui?

ROSINA

Que no hi tens confiança?

VALENTÍ

Jo estic per en Joan.

(Per la primera porta de la dreta compareix en Joan molt emmurriat.)

ESCENA XVII

ELS MATEIXOS, MÉS EN JOAN

JOAN *(an en Valentí i l'Agnès)*

Hola, nois!

VALENTÍ
(amb vivacitat, volent aixecar-se)
Déu vos guard!

JOAN
No't moguis, Valentí! Ja estas bé!

VALENTÍ *(tornant a seure)*
Gracies.

(La Rosina presencia aquesta escena, sense dir re, amb inquietut, nerviosa, uns moments amb pietat veient la situació d'en Valentí, altres indignada davant la manera d'obrar del seu pare.)

JOAN
Que véns de trobar el meu fill?

VALENTÍ
Estona ha que n'hem sortit.

JOAN
Què t'ha receptat?

VALENTÍ
Re!

(L'Agnès s'aixuga'ls ulls.)

JOAN *(en veu concentrada)*
Què t'ha dit, doncs?

VALENTÍ
Que'm fes mirar per un especialista, que no tingués por, i que'm posseís de paciencia! De paraules dolces no'n vulgueu més; però de remei, cap!

AGNÈS

Diu que no es qüestió seva.

VALENTÍ

No deu haver estudiat prou.

JOAN

Que es extrany! Jo vaig recomanar-li en gran manera que hi prengués força interès en tu. Bé: no desconfiem. Ja li parlaré.

VALENTÍ

Es inutil!

MARIAGNA

Qui sab, home!

JOAN *(en el mateix to de primer)*

Quantes vegades t'ha vist?

VALENTÍ

Amb la d'avui, dugues.

JOAN *(també en veu concentrada)*

Quan va ser la primera?

VALENTÍ

Al cap de vuit dies de vós haver-me despedit.

JOAN *(en el mateix to)*

I què has fet en tot aquest temps?

VALENTÍ

He anat cursant l'aigua de Santa Llucia.

JOAN

Què més?

VALENTÍ

Cada vespre, abans de ficar-me al llit, m'he posat als ulls uns draps de tela xopats amb aigua de flor de sauc.

AGNÈS

I allò, que no li expliques?

JOAN

Què?

VALENTÍ

Ah! Sí! Dia per altre m'hi he aplicat una pomada que va proporcionar-me l'Esteve.

JOAN

I què n'ha resultat?

VALENTÍ

Al principi semblava com si m'aclarís la vista; però al cap d'uns quants dies, com que no'm feia res, ho vaig deixar córrer.

JOAN

I ara, doncs, què determines?

AGNÈS *(amb gran prec)*

Doneu-nos un consell! Què farieu vós en el nostre lloc?

JOAN

(després de vacilar una estona)

Jo, si m'heu de creure...

VALENTÍ

(esperant, amb fè, la resposta)

Digueu, Joan, digueu.

JOAN
(repensant-se, en veu baixa i tremolosa)
El millor serà esperar-se fins que jo m'hagi entrevistat amb el noi. Devegades un se malfixa...

VALENTÍ
I vós que no podrieu donar-me una mirada?

JOAN
Jo?

VALENTÍ
Sí. Per què heu de ser tant toçut?

JOAN
Jo... ja sabs que no visito a ningú.

VALENTÍ
Però, ben considerat, me deixeu a les palpentes.

JOAN
Per què ho dius?

VALENTÍ *(posant-se violent)*
Perquè, havent començat la cura, tenieu l'obligació d'acabar-la!

JOAN *(després d'un gran esforç)*
No puc!

VALENTÍ *(en un esclat de sentiment)*
Vós heu faltat amb mi!

JOAN *(amb sorpresa i indignació)*
Com s'entén?

VALENTÍ *(aixecant-se, irat)*
Sí: vós heu faltat amb mi, Joan! Lo que

vós heu fet no ho fa ningú que tingui bons sentiments!

JOAN *(ofès)*

Valentí!

MARIAGNA

Fill meu!

AGNÈS *(an en Valentí)*

No t'exaltis, que no't convé!

VALENTÍ *(amb molta emoció)*

No! No que no ho fa ningú, això d'abandonar a un pobre malalt com jo! Fos ric!

JOAN *(indignant-se)*

Així'm pagues?

AGNÈS

Perdoneu-lo!

VALENTÍ

Soc agrait, soc més agrait que vós! Els pobres paguem amb el cor i amb la vida! *(Esclatant en un plor convulsiu.)* Torneu-me la vista i la claredat! Torneu-me la llum, Joan! O, sinó, mateu-me, que soc massa jove per haver de quedar per sempre més així!

AGNÈS

Vaja, vaja: no t'afectis...

JOAN

(acostant-s'hi, molt emocionat)

Bé: no't desesperis, no t'espantis, home Confia en el meu fill...

VALENTÍ

No! No! Jo us vui a vós! Jo no més tinc fè en vós!

AGNÈS

Mireu-li'ls ulls! *(Amb gran prec.)* Doneu-li aquest consol!

MARIAGNA *(també amb gran prec)*

Sí, fes-ho! Ja no li sabrà greu al noi!

VALENTÍ

No'm feu sofrir d'aquesta manera!

AGNÈS

Tingueu-li una consideració més!

JOAN

(tremolant d'emoció i agafant an en Valentí per sota la barba, per aixecar-li 'l cap)

Veiam.

(La Rosina, commoguda i indignada a l'hora, se'n va per la porta de l'esquerra del fons. Simultaniament, per la mateixa mà, compareix en Tomàs, quedant-se apoiat d'esquena al bufet, brandant el cap amb indignació. També ve l'Esteve per la primera porta de la dreta.)

ESCENA XVIII

LA MARIAGNA, L'AGNÈS, EN JOAN, EN VALENTÍ, EN TOMAS I L'ESTEVE

VALENTÍ *(en un to d'infant aviciat)*

Torneu-me la llum! O, sinó, mateu-me,

que soc massa jove per haver de quedar per sempre més així!

(En aquest moment compareix en Francesc, sense res al cap, per la primera porta de l'esquerra. Al veure al seu pare fent un regoneixement an en Valentí en els ulls, se queda parat, com ert, al peu de la porta. En Joan també s'impressiona molt.)

ESCENA XIX

ELS MATEIXOS, MÉS EN FRANCESC

VALENTÍ

Què teniu, Joan? Sembla que tremoleu!

(En Francesc, molt amoinat, desapareix, mirant abans al seu pare, per la segona porta de l'esquerra. En Tomàs no's mou del mateix lloc.)

ESCENA XX

ELS MATEIXOS, MENYS EN FRANCESC

JOAN

(sofocat i amb vacilació després d'un curt silenci)

Ja ho tinc per vist.

VALENTÍ

Què us en sembla?

AGNÈS

Pot curar-se?

JOAN

Jo'm penso que sí.

(Torna en Francesc, amb el barret posat i un bastó a la mà, dirigint-se cap a la primera porta de l'esquerra.)

ESCENA XXI

ELS MATEIXOS, MÉS EN FRANCESC

JOAN

(aixís que'l seu fill es al peu de la porta)

Francesc...

FRANCESC *(girant-se)*

Què mana?

JOAN

Que vas a passar la visita?

FRANCESC

Sí, senyor.

JOAN

Espera-t un moment, si't plau. Ja hi aniras desseguida.

FRANCESC

(treient-se'l barret i anant a deixar-lo a la segona porta de l'esquerra)

Estic a les seves ordres.

ESCENA XXII

ELS MATEIXOS, MENYS EN FRANCESC

VALENTÍ *(després d'un curt silenci)*
I, ara, què voleu que faci, Joan?

JOAN *(sense posar-hi atenció)*
Vés seguint amb allò que m'has dit.

AGNÈS
Està bé.

VALENTÍ
Que puc tornar demà?

JOAN *(amb aturdiment)*
Com coneguis.
(Torna en Francesc, quedant-se al fons mirant amb compassió an en Valentí.)

ESCENA XXIII

ELS MATEIXOS, MÉS EN FRANCESC

VALENTÍ
Sent així, ja'ns en podem anar, oi?

JOAN
Sí, sí, aneu's-en.

VALENTÍ
Gracies, Joan! I perdoneu si us he ofès.

JOAN

Ja estas perdonat.

VALENTÍ

No sabia 'l que'm deia! La mateixa desesperació, sabeu?

JOAN

(amb brusquedat i emoció)

No'm donguis tantes satisfaccions! Vés, vés cap a casa teva.

VALENTÍ *(anant-se'n)*

D'aquí demà, doncs.

JOAN

Sí, home, sí!

AGNÈS

Que s'hi conservin.

FRANCESC *(en veu baixa)*

Passar-ho bé.

VALENTÍ

Ja estic més satisfet.

MARIAGNA

Para compte, noi.

AGNÈS *(an en Valentí)*

Vine, vine. *(Donant-li la mà.)* Segueix-me a mi.

(En Valentí i l'Agnès desapareixen per la primera porta de l'esquerra. Llarg silenci. En Joan està aclaparat.)

ESCENA XXIV

ELS MATEIXOS, MENYS EN VALENTÍ
I L'AGNÈS

(En Francesc mira'l seu pare en actitut acusadora.)

TOMAS
(després d'un curt silenci, en un esclat d'indignació)

Joan dels Miracles: insulta-m ara, si coneixes! Nega-ho que fas guerra al teu fill!

JOAN *(aterrat)*

Dispensa, Francesc.

FRANCESC *(serenament)*

Com varem quedar amb vostè? Que ja no recorda'l que'm va prometre?

(Torna la Rosina, molt apesarada.)

JOAN *(an en Francesc)*

Jo'm resistia; però aquell xicot — no sé quina taleia té en mi — m'ha demanat per misericordia que li dongués una mirada...

(La Rosina, després de mirar, acusadora, el seu pare, s'asseu en el canapè de la dreta.)

MARIAGNA

Així se n'ha anat més content!

TOMAS

Per aquestes coses ja es prou bo en Francesc!

JOAN *(irat)*

També ho soc jo!

TOMAS

Tu no tens estudis!

JOAN

Ni falta que'm fan!

TOMAS *(amb sarcasme)*

Per xò ets tant savi!

MARIAGNA *(amb gran prec)*

No us disputeu més!

FRANCESC

Vaja, homes, vaja! *(An en Tomas.)* I vostè faci 'l favor...

TOMAS *(interrompent-lo)*

No vui que ningú 't trepitgi!

JOAN

Vés-te'n a un altre poble, fill meu!

MARIAGNA *(amb sobressalt)*

Què dius, Joan?

JOAN

Aquí, mentres jo visqui, no arrelaras mai! Mira'l marit de l'Agnès!

FRANCESC

Pobre xicot! Com ha perdut el temps!

JOAN *(aterrat)*

Per què?

FRANCESC

Si vostè fos metge ja ho hauria vist que tenia la retina despresa de les altres membranes, i que al principi podia curar-se.

ESTEVE

Els seus ulls són bonics.

FRANCESC

Tots aquests malalts els hi tenen.

JOAN

I no hi ha remei?

FRANCESC

Ha fet tard! Es cego!

MARIAGNA *(horroritzada)*

Verge Santa!

TOMAS

En Valentí?

FRANCESC

Es completament cego!

ROSINA

(aixecant-se pera anar a reunir-se amb en Tomàs)

Quina desgracia!

ESTEVE *(en to alt)*

No pot ser! T'equivoques!

FRANCESC

No veurà més la llum del sol!

JOAN *(en un arranc impulsiu)*
Tu ets la causa de tot!

FRANCESC *(amb estupefacció)*
Jo?

TOMAS
El noi?

JOAN
Sí! Si ell no m'hagués obligat a retirar-me, avui en Valentí ja estaria curat!

FRANCESC *(en to dramatic)*
Que ho diu de debò, pare? No! No ho puc creure que parli sincerament!

JOAN
Més que tu!

FRANCESC
N'està convençut del seu saber?

JOAN *(amb vacilació)*
Sí!

FRANCESC
No l'ha impressionat mai la fè dels malalts?

JOAN
Mai!

FRANCESC
Si ara tremola!

TOMAS
De remordiment que té!

MARIAGNA *(amb desesperació)*
Però ja ho sab l'Agnès l'estat d'en Valentí?

FRANCESC

Acabo de dir-li.

ROSINA *(acostant-s'hi)*

Francesc: fes el que puguis per ell! Fes-ho per ella!

ESTEVE

Joan! No t'acovardeixis!

JOAN

Jo'l curaré!

FRANCESC

Com?

JOAN

Com? *(Amb despit.)* Fent un miracle!

(La Rosina se n'entorna cap al fons; la Mariagna s'aixuga'ls ulls; en Tomàs, desesperat, va amunt i avall de l'estancia, mentres l'Esteve, cinic, procura animar an en Joan.)

TELÓ RAPIT

ACTE TERCER

Passadís. A la dreta, una porta vidriera. A l'esquerra, una obertura amb una mampara coberta de baieta vermella, que comunica al despaig d'en Francesc. D'arran mateix de la porta-mampara fins al centre de l'escena queda un buid, formant un arc de mig punt, pel qual se veu l'entrada de la casa, que serveix de sala d'espera, amb un portal molt ample, amb ventalles, que dóna al carrer. En aquesta sala hi ha bancs de fusta a tot volt pera seure-hi la gent que ve a consultar les seves malalties. A la dreta, de cara al public, un banc de noguera, amb l'espatller molt alt. Al damunt, un quadro antic. Totes les parets són emblanquinades de fresc. Es en havent dinat. Fa un sol esplendorós.

ESCENA I

EN LLUC, SOL. DESSEGUIDA EN FRANCESC

(Després d'un curt silenci compareix en Lluc per l'esquerra del fons. Va amb un vestit vell, de llana, de color gris; camisa blanca, sense planxar, amb un corbatí negre; gorra de seda negra, molt vella, amb visera de xarol, i sabates de gamusa. Té'l cabell blanc i no porta pèl a la cara. S'apoia en un bastó de crossa. Mira entorn seu, sense saber què fer, fins que, per fi, se dirigeix a la porta de la dreta, dient en veu alta:)

LLUC

Ave Maria! *(Ningú respon. Torna a cridar.)* Ave Maria!

(Per la mateixa porta compareix en Francesc, amb el vestit de l'acte anterior, sense res al cap i fumant un cigarret.)

ESCENA II

EL MATEIX, MÉS EN FRANCESC

FRANCESC

Hola, avi Lluc.

LLUC *(molt cohibit)*

Hola, Francesc. Que no hi fóra'l teu pare?

FRANCESC

Sí. Que l'heu de veure?

LLUC

Bé 'n tinc ganes.

FRANCESC

Vaig a avisar-lo, doncs.

LLUC

Que potser té feina?

FRANCESC

No. Ara acabem de dinar.

LLUC

Sent aixís, si vols molestar-te...

FRANCESC

(fent acció d'entornar-se'n a dins)

No, no es cap molestia.

LLUC

Com que m'han innovat si tornava a visitar, en Joan...

FRANCESC

Qui us ho ha dit?

LLUC

En Valentí i el teu oncle Esteve.

FRANCESC *(admirat)*

Ells?

LLUC

Sí. Per tot arreu ho escampen. Ah! També he sapigut que'ns deixaves.

FRANCESC

(somrient i més admirat que de primer)
D'ont ho heu tret?

LLUC

En un poble petit tot se sab desseguida. Ben pensat, noi, ben pensat d'anar-te'n. Aquest país no més es bo pel teu pare. Ja veuras: ell es d'aquella manera, senzillot com nosaltres. I ens coneix tant la naturalesa!

FRANCESC

Que voleu que us visiti?

LLUC

Sí que'm donarà una mirada an aquest dimoni de paidor, que temps ha que'l tinc com un rellotge espatllat.

FRANCESC

Espereu-vos, si us plau.

LLUC

Però, de primer, venia a preguntar-li si podrà rebre a una dòna amiga de casa que ha vingut d'un xic lluny amb un bordegaç fill seu, bastant malaltó.

FRANCESC

Ara ho sabreu. *(Se sent tossir an en Joan.)* Ja ve.

LLUC

Mireu's que fa miracles aquest home, quan vol!

(Compareix en Joan per la porta de la dreta, vestit com en l'acte anterior.)

ESCENA III

ELS MATEIXOS, MÉS EN JOAN

LLUC

Déu vos guard, Joan.

FRANCESC

Miri, pare, què diu l'avi Lluc.

JOAN

Què hi ha de nou?

LLUC

¿Que us vindria malament, aquesta tarda, com més aviat millor, de donar una mirada a un noi faltat de salut?

JOAN *(després de pensar-s'hi)*

Que es de la vostra familia?

LLUC

No: es de fòra, d'una gent molt coneguda de casa.

JOAN

S'hauran d'esperar uns quants dies.

LLUC

Ai ai! No m'ho han advertit pas aquell xicot de cal fuster i el vostre germà, l'herbolari de la plaça.

JOAN

I, doncs, què us han dit?

LLUC

Que ja visitaveu.

JOAN *(contrariat)*

Avui com avui, i encara per favor, no més visito an en Valentí.

LLUC

¿No heu receptat a l'hereu Bertrana, aquell que està passant els tifus?

JOAN

(confós a la mirada acusadora d'en Francesc)

Jo?

LLUC

Així ho tinc entès. I a fè que, segons expliquen, ja ha tombat per bé.

JOAN *(amb pertorbació)*

Tot ho deu an el meu fill.

LLUC

Vaia una manera d'enganyar-me! No més me sab greu per la pobra mare d'aquell noi que us deia. Ha baixat expressament del poble, amb l'esperança de que la rebrieu, i ara haurà d'entornar-se'n sense remei i sense saber què fer!

JOAN *(després d'un curt silenci)*

De què's queixa'l malalt?

LLUC

Del pit. Té una tosseta més lletja!

JOAN

Qui l'ha visitat?

LLUC

No podria dir-vos-ho. No més sé que han vist molts metges, que ho han provat tot.

JOAN

Que't sembla, Francesc?

FRANCESC *(amb ironia fina)*

Es cosa de vostè.

JOAN

(després d'un gran esforç, an en Lluc)

Digueu que tornin d'aquí un parell de setmanes.

LLUC *(amb gran prec)*

No podrieu fer un sacrifici, Joan?

JOAN

M'haig d'esperar...

FRANCESC *(amb naturalitat)*

Per mi no estigui.

LLUC

Fareu una obra de caritat!

JOAN *(amb ènfasi)*

Ja ho sabeu que en Francesc se'ns estableix a Barcelona?

LLUC

Sí. I jo que me n'alegro força!

JOAN

De segur que allà li estimaran més els merits que no pas aquí, en aquest poble tant ingrat!

LLUC

Déu ho vulgui!

JOAN

No'n sou mereixedors d'un metge tant savi i tant entès com ell!

FRANCESC *(posant-se violent)*

Digui-li que sí a l'avi Lluc d'allò que li ha demanat. *(An en Lluc.)* Aneu, aneu a buscar an aquella coneguda vostra i el seu fill, que'l pare 'ls visitarà.

LLUC *(amb alegria)*

De debò?

JOAN *(fent el generós)*

Vaja, doncs.

LLUC

De passada també'm visitareu a mi.

JOAN

Que encara patiu tant?

LLUC

No puc resistir-ho! *(En veu baixa.)* Si no fos per les meves creencies, temps ha que m'hauria emmetzinat!

JOAN

Tot ho arreglarem.

LLUC

Que esteu desseguida per nosaltres?

JOAN

Veniu d'aquí una estona.

LLUC

Gracies, Joan! Quina alegria que tindrà aquella santa dòna!

JOAN

Us espero.

LLUC

Adeussiau.

JOAN

D'aquí després.

FRANCESC

Salut, avi.

LLUC

(desapareixent per l'esquerra del fons)

Anem a portar la bona nova.

ESCENA IV

En Joan i en Francesc

JOAN *(després d'un curt silenci)*

Ja ho has sentit!

FRANCESC

Sí! Per què ha hagut de dir-li que me n'anava?

JOAN

Perquè, al meu entendre, ja hauries de ser fòra.

FRANCESC

(fent acció d'anar al despaig)

Dispensi. Ja'n parlarem un altre dia amb més calma.

JOAN

(així que en Francesc va per obrir la mampara)

Francesc!

FRANCESC

Què desitja, pare?

JOAN

Aont vas?

FRANCESC

Al despaig: es l'hora de la visita.

JOAN

Quan penses anar-te'n tu? Aquí ja estas llest i desacreditat per sempre!

FRANCESC

No importa. Lluitaré.

JOAN *(entre-dents)*

Ets toçut!

FRANCESC

Soc perseverant!

JOAN

Que vols sacrificar-te a gratcient? Els metges de poble, si no tenen per viure i es prenen la carrera, com tu, de bona fè, acaben per ser uns desgraciats.

FRANCESC

Això passa per tot, amb els debils, amb els que no senten un ideal d'humanitat que'ls dongui forces per respondre a la guerra sorda que'ls fan gent sense estudis: senyadors, bruixes, tiradores de càrtes... i els que són com vostè.

JOAN *(ofès)*

Vés-te'n, te dic!

FRANCESC

No puc! Tinc una gran missió a complir entre 'ls que'm rodegen.

JOAN

Com la compliras?

FRANCESC

Amb els meus consells i amb la meva autoritat d'home de ciencia.

JOAN

Que somnies potser? Que no veus com te consideren? De tres malalts que tenies, avui no més te'n queda un...

FRANCESC *(interrompent-lo)*

Que'm dec an ell!

JOAN

Que esperes que estigui curat del tot?

FRANCESC

Es el meu dever.

JOAN

També pot trigar molt!

FRANCESC

No hi fa re. Mentres la seva familia no'm despedeixi, no'm crec amb el dret d'abandonar-lo.

JOAN

Jo, ni per ell ni per tu, no vui entretenir,

fent-los passar amb raons, als meus parroquians!

FRANCESC

Vostè mateix.

JOAN *(amb veu reconcentrada)*

I si t'ho mano que te'n vagis?

FRANCESC *(pausadament)*

Si 'm treu de casa...

JOAN

Què faras?

FRANCESC

Les circumstancies ho decidiran.

JOAN

Ja me'n cuidaré jo de l'hereu Bertrana.

FRANCESC

Que es veritat que vostè'l visita?

JOAN *(molt pertorbat)*

Podria visitar-lo...

FRANCESC

Me consta!

JOAN

Que't creus que'm dóna poca engunia la teva situació!

FRANCESC

No pateixi per mi: ja estic content amb la meva sort.

JOAN

Que no sents ambicions?

FRANCESC

Sí. Però ben diferentes de les de vostè.

JOAN

No ho sembla pas que'n sentis.

FRANCESC

La realitat que'm volta es crudel. Per tot trobo obstacles.

JOAN

I t'hi resignes?

FRANCESC

No: els combato serenament.

JOAN

No hi pateixes?

FRANCESC

El meu cor ho sab. *(Cambiant de to.)* Se li ofereix re més, pare?

JOAN

No. *(Amb ironia.)* Vés, vés al despaig! Vés a esperar els que no acudeixen ni acudiran mai pel teu saber!

FRANCESC *(fent acció d'anar-se'n)*

D'aquesta manera...

JOAN *(interrompent-lo)*

Escolta.

FRANCESC

Digui.

JOAN *(en veu baixa)*

I en Valentí?

FRANCESC

Ja vaig exposar-li'l què.

JOAN *(pausadament i amb intenció)*

N'estas convençut d'allò que vas dir-me?

FRANCESC

No'n dubto gens.

JOAN

Pitjor per tu!

FRANCESC

(entrant al despaig, tancant-se la porta darrera seu)

D'aquí després.

ESCENA V

EN JOAN, SOL. DESSEGUIDA LA MARIAGNA

(S'asseu, molt abatut, en el banc del primer terme de la dreta.)

JOAN

M'està bé, m'està bé 'l que'm passa!

(Per la porta de la dreta compareix la Mariagna, vestida com en els actes anteriors, quedant sorpresa a l'adonar-se d'en Joan.)

ESCENA VI

EN JOAN I LA MARIAGNA

MARIAGNA

Ai ai! Me pensava que havies sortit!

JOAN *(sense fer-ne cas)*

M'ho mereixo tot! Vaig ser massa bo amb el meu fill!

MARIAGNA *(acostant-s'hi)*

Ja tornem amb la mateixa? Vaja, aixeca-t, que ve en Tomàs!

JOAN

Ah! Si 'ls penedits poguessin tornar a Roma!

MARIAGNA

Calla, que si la Rosina 't sent...

(Compareixen en Tomàs i la Rosina per la porta de la dreta. Tots dos van vestits com en l'acte anterior.)

ESCENA VII

ELS MATEIXOS, MÉS EN TOMAS I LA ROSINA

TOMAS *(sortint)*

Apa, doncs, anem, Rosina.

ROSINA *(també sortint)*

Ja vinc.

TOMAS

I no estiguis trista. *(An en Joan i la Mariagna.)* Què feu aquí? Que espereu tanda?

JOAN *(amb ironia)*

Sí! Sèu, home, que tu també n'esperaras!

TOMAS

Oh! No te'n burlis, no, que fas molt mala carota! *(En Joan s'aixeca.)* Vés, digues an en Francesc que't dongui una mirada.

JOAN

Que te la dongui a tu!

TOMAS

Jo ja estic refet.

JOAN

Que no recaiguis, doncs!

TOMAS

No tinguis por!

MARIAGNA

Aont vas, Rosina?

ROSINA

Aquí davant a comprar una troca de cotó de brodar que'm falta.

MARIAGNA *(an en Tomàs)*

I tu?

TOMAS

Jo m'arribo fins a l'estanc.

ROSINA
(anant dissimuladament a escoltar davant de la mampara del despaig d'en Francesc)
Ja torno desseguida.

MARIAGNA
Aneu, aneu.

JOAN *(a la Rosina)*
No! No hi ha ningú avui tampoc!

ROSINA *(amb dolor)*
Prou que m'ho penso!

JOAN
Ja ho veus el teu germà!

ROSINA
No es culpa seva, pare!

JOAN
Hagués seguit els meus consells!

TOMAS
Oh! Sí! T'hagués escoltat, que a hores d'ara ja seria ric!

JOAN
Ten compte que no se'n faci mai, de ric, amb el camí que ha emprès!

TOMAS
Sembla que no sigui fill teu!

ROSINA *(per esquivar la conversa)*
Anem, oncle.

TOMAS

Mira la teva filla! Mira com me vol amb ella!

JOAN

Com en Francesc!

TOMAS

El mateix! Tots dos m'estimen, perquè jo també'ls he estimats sempre, més que tu, que'ls ets pare!

JOAN

Te'ls has fet ben teus! Me'ls has encisat!

MARIAGNA *(amb gran prec)*

No crideu tant, per favor!

ROSINA *(agafant-lo per un braç)*

Anem, oncle, anem.

TOMAS *(deixant-se dur)*

Sí: anem, Rosina, que aquí no més hi ha penes.

(La Rosina i en Tomas desapareixen per l'esquerra del fons. Curt silenci.)

ESCENA VIII

EN JOAN I LA MARIAGNA

JOAN

(passejant-se, nerviós, amunt i avall de l'escena)

Ho veus, Mariagna? Ho veus ara com es en Tomàs el que ensiborna 'ls nostres fills?

MARIAGNA

Tot ho fa a fi de bé. Que no li sabs el gènit?

JOAN

Ja te raó, ja! Sembla que jo no'ls sigui re! De petits que no més han estat per ell, jugant-hi tot el dia!

MARIAGNA

Es molt festós! I a les criatures els agraden tant les manyagueries!

JOAN

Sí! Ja ho comprenc: jo soc esquerp! Jo no'n sé fer de moixaines! Però, per dins, amb el cor, els estimo més que ningú, més que a mi mateix!

MARIAGNA

Tothom ho creu així.

JOAN

No pas en Tomàs! No pas en Francesc que no ho creu! Me té per un mal home'l meu fill!

MARIAGNA

Que no!

JOAN

Jo't dic que sí! *(En un arranc impulsiu.)* Però això ha d'acabar-se!

MARIAGNA

Què vas a fer?

JOAN

A rescabalar lo perdut!

MARIAGNA

Que estas decidit a tornar a lo d'abans?

JOAN

Sí! La gent ja m'espera! Tothom frisa i els malalts me demanen!

MARIAGNA

Que no veus que mataras el noi?

JOAN

També'm mata ell a mi i no'm compadeix! Bah! No'm vinguis amb reflexions! Primer es la meva dignitat i el meu nom!

MARIAGNA

En Francesc es molt bo!

JOAN

Ho serà amb tu!

MARIAGNA

I amb tu també!

JOAN

M'ha mort totes les esperances que hi tenia! *(Acostant-se a la porta del despaig.)* Escolta: quina quietut! *(En veu alta i trucant amb la mà a la mampara.)* Francesc! Francesc! Vine! Surt del teu sepulcre!

(Compareix en Francesc.)

ESCENA IX

ELS MATEIXOS, MÉS EN FRANCESC

FRANCESC *(en to amable)*

Què hi ha? Què són aquests crits?

JOAN

Vine! Parlem de la nostra qüestió!

FRANCESC

Esperi una altra hora.

MARIAGNA

Pot venir algú...

JOAN

Si de cas per mi!

FRANCESC

Que ja vol que'm retiri, tant de sobte?

JOAN

(passejant-se, neguitós, amunt i avall de l'escena)

Sí! Tu t'ho has buscat! Jo t'hi fet totes les advertencies que devia...

MARIAGNA *(interrompent-lo)*

Sacrifica-t una vegada més!

JOAN

Tot ho he sacrificat per ell! Li he ofert tot! *(An en Francesc.)* Què dius? Respon! *(Agafant-lo per un braç.)* Contradeix-me, si pots! *(Amb emoció.)* Que't penses que no

t'estimo? Eh? Que't penses que no t'estimo?

FRANCESC

No'n dóna proves.

JOAN

Més que tu! I no n'ets digne de la meva estimació!

FRANCESC

Me crec haver procedit sempre com un bon fill.

JOAN

Ni com a fill ni com a metge has satisfet les meves ilusions!

FRANCESC

El meu intent es fer més.

JOAN

Quin es el teu intent?

FRANCESC

Corretgir, en lo possible, els errors que vostè, impensadament, hagi pogut cometre.

JOAN *(amb indignació)*

Que no'l sents, Mariagna?

MARIAGNA

Que no ho trobes bé 'l que diu?

JOAN

No! Qui es ell per posar-se davant meu? *(An en Francesc.)* Ont les has apreses aquestes doctrines?

FRANCESC

Me les ha dictades la meva conciencia.

JOAN

Què té de dolent el meu art?

FRANCESC

Molt! Es com jugar amb la salut i la vida dels homes.

JOAN *(indignat)*

I creus tu que jo hi jugo amb els meus parroquians?

FRANCESC

Desde'l moment que's posa a curar-los sense conèixer les seves malalties, per mi fa més que jugar-hi!

JOAN

Com te consta?

FRANCESC

Amb en Valentí s'ha vist prou.

JOAN *(contrariat)*

Bé: no me'l retreguis aquest cas!

MARIAGNA *(an en Francesc)*

Potser encara 's pugui curar.

JOAN

Ja sabs que no tota la culpa es meva, si aquell minyó es cego!

FRANCESC

No l'hagués entretingut...

JOAN

I vosaltres que'ls cureu els malalts?

FRANCESC

Algunes vegades, sí.

JOAN

Com jo, doncs!

FRANCESC

Dispensi. Vostè no'n cura cap: es la reacció organica que'ls salva. Nosaltres, amb els nostres remeis, en curem alguns; i, quan no, ajudem a les defenses de l'organisme, que són les que vencen les malalties.

JOAN *(desesperant-se)*

Per què hi estudiaves per metge?

FRANCESC

Vostè, quan jo era petit, va temptar-me.

JOAN *(admirat)*

Jo?

FRANCESC

Vostè i la gent que venien a trobar-lo. Jo la tenia per santa la seva obra, la considerava humanitaria...

JOAN *(fòra de si)*

Prou! No vui sentir-te més!

MARIAGNA

No tracta pas d'ofendre-t!

FRANCESC

No parlava per ofendre-l!

JOAN

Te mano que callis! No n'accepto de lliçons teves, ni de ningú, per més estudis que tingui! No hi crec en savis ni en llibres com els que tu has llegit!

(Per l'esquerra del fons compareix la Rosina amb un paquet molt petit a la mà.)

ESCENA X

ELS MATEIXOS, MÉS LA ROSINA

JOAN *(veient la Rosina)*

Rosina! Filla!

ROSINA *(acostant-s'hi)*

Què mana, pare?

JOAN

Mira: el teu germà acaba de faltar-me al respecte!

ROSINA *(reconvenint-lo)*

Francesc!

FRANCESC

No ho creguis.

JOAN

Jo l'aconsello, li parlo amb el cor a la mà...

MARIAGNA *(interrompent-lo)*

No us enteneu, Joan!

ROSINA

(an en Francesc, en to suplicant)

Vés-te'n d'aquest poble!

FRANCESC

Però, per què?

ROSINA

Vés a ciutat, o allà ont tu creguis que puguis guanyar-te la vida.

FRANCESC

Tu també vols que me'n vagi?

ROSINA

Aquí, per més que t'esforcis, ben pocs t'escoltaran. I, en cambi, per no fer-te mal en la teva carrera, sempre tindras el pare trist i com lligat de mans.

FRANCESC

Tot ho faig pel seu bé.

ROSINA

Que no veus que ell s'anyora?

JOAN

Sí que m'anyoro!

ROSINA

Que no veus que frisa per dedicar-se de nou al seu art de curar?

JOAN *(emocionat, an en Francesc)*

No sents la Rosina?

ROSINA *(an en Francesc)*

Dóna-li aquest gust! Sacrifica'l teu amor propi, anant-te'n de casa, convençut de que tot el que has fet i t'has proposat fer no falta qui t'ho agraeix.

JOAN

Si vol establir-se a Barcelona, jo l'ajudaré en tot i per tot: que demani.

MARIAGNA

Ho sents, fill meu?

ROSINA

Jo, el mateix que tu, m'he equivocat. Me creia que, quedant-te aprop nostre, podies donar una bona vellesa al pare.

JOAN

No pas obrant com fins avui, no seguint els meus consells!

FRANCESC

Com a fill els he seguits sempre. Com a metge, hauria faltat a la meva conciencia escoltant-los.

JOAN

Per tu faras.

ROSINA

Pobre Francesc!

FRANCESC

No'm planyis, Rosina! No'm miri-s amb tanta llàstima!

ROSINA

Vés-te'n a ciutat! Vés a establir-te a una altra banda, que'l sol arriba per tot i a tot arreu hi ha la vida! Vés-te'n, tu que ets actiu i constant!

FRANCESC

Sí que ho soc! El triomf facil no alegra l'esperit.

ROSINA

Afanya-t, doncs, ara que pots.

FRANCESC

Me sento frisaments victoriosos al cor.

ROSINA

(anant-se'n per la porta de la dreta)

Axís te vui veure: bon fill i home esperançat. *(Desapareixent escapant-li'l plor.)* Pobre Francesc! Pobre Francesc!

FRANCESC *(amb emoció)*

Rosina!

JOAN

Ho veus?

FRANCESC

Però si plora!

MARIAGNA *(en veu baixa)*

Filla meva!

(Per l'esquerra del fons compareix l'Esteve, tot atribulat. Va vestit com en l'acte anterior.)

ESCENA XI

EN JOAN, LA MARIAGNA, EN FRANCESC I L'ESTEVE

ESTEVE

Joan! Ja estas enterat del que passa? No t'ha dit re ningú?

JOAN

No! Explica-t!

ESTEVE

Tu vés dormint! Estigues amb els braços plegats, perquè'ls altres te seguin l'herba sota 'ls peus.

JOAN

Parla, si vols!

ESTEVE

Recordes la botiga del costat de casa?

JOAN *(neguitós)*

Sí! Digues!

ESTEVE

Aquest dematí — ja té les claus — l'ha llogada un curandero de fòra.

JOAN

Per establir-s'hi?

MARIAGNA

Per posar-se a fer cures?

FRANCESC *(anant-se'n cap al fons)*

No més hi faltava ell!

ESTEVE *(an en Joan)*

I no sabs com s'anomena?

MARIAGNA

Que també's diu Joan?

ESTEVE

No! Ramon dels Miracles!

JOAN *(fòra de si)*

Com s'entén!

ESTEVE

Tot s'escarneix!

FRANCESC

Tot s'imita!

JOAN

Què has fet, Esteve?

ESTEVE

Te juro que no he fet re!

JOAN

Vols acabar d'aterrar an en Francesc!

ESTEVE *(admirat)*

Jo?

JOAN

Sí! I tu ets germà meu?

ESTEVE

No m'acusis! Jo no hi tinc art ni part en aquesta qüestió!

MARIAGNA

I doncs?

ESTEVE

Aquest murri de curandero deu haver vist que tu no visitaves, i, per aprofitar-se de la teva anomenada, s'ha posat un motiu com el teu, cregut que la gent el confondria amb tu!

FRANCESC

Oh! Quanta miseria moral!

JOAN *(a l'Esteve)*

Marxa del meu davant!

ESTEVE

Vet-aquí 'l que té menaçar!

JOAN

Ets un desagraït, un mal home!

ESTEVE

Te repeteixo que soc ignocent!

(Torna la Rosina per la porta de la dreta.)

JOAN

I què? Quan comença a fer de les seves aquest lladre?

ESTEVE

Diuen si demà mateix.

JOAN *(aterrat)*

Demà!

ESTEVE

Diuen si ja ha fet fer propaganda per alguns pobles veíns!

JOAN

Francesc! Què te'n sembla?

FRANCESC *(acostant-se)*

No'm vindrà d'un contrari més!

MARIAGNA

Si ni tampoc l'escoltaran!

JOAN

La gent — el que diu aquest — pot confondre-s! Els que encara no'm coneguin i es vulguin fer visitar per mi, se n'aniran amb ell! Això es un robatori! El nom que usa aquest foraster es meu, propiament meu! Jo

me l'he guanyat amb els meus acerts! Ah! No, no! No vui que un extrany se'n gaudeixi! Jo no més el sacrificava pel meu fill! *(En un arranc.)* Francesc: allà ont vagis, posa-te'l aquest motiu! Recepta i tracta a tothom a la meva manera!

FRANCESC

No descendiré tant baix!

JOAN

Jo no tinc remordiment de res! No he enganyat mai a ningú! Són ells, si de cas, que s'enganyen! Jo'ls dono 'l que volen! Els satisfaig la seva fè!

(Per l'esquerra del fons compareix en Tomàs, molt apesarat, quedant-se a l'ultim terme.)

ESCENA XII

ELS MATEIXOS, MÉS EN TOMAS

ESTEVE

Deixa-ns, Francesc!

JOAN

Total té un malalt!

TOMAS

No pas desde avui!

MARIAGNA *(amb veu glaçada)*

I això?

TOMAS *(en to grave)*

Es mort aquell que tenia.

FRANCESC *(amb estupor)*

Què diu! L'hereu Bertrana...?

ROSINA *(amb esglai)*

Com ho sab?

TOMAS

Ara mateix acaba de morir!

FRANCESC *(molt nerviós)*

Però com es possible? Què ha passat? Si ja anava per bé! *(Energicament acusador.)* Pare! Digui: que es cert que vostè d'amagat meu l'ha vist alguna vegada?

JOAN

Sí! *(Tremolós i en veu reconcentrada.)* Jo no m'hagués fet pregar tant!

FRANCESC

I li ha receptat?

JOAN

Vaia!

FRANCESC *(en to molt dramatic)*

S'ha atrevit?

JOAN *(somrient, fingint serenitat)*

Per què no? La seva familia va demanar-m'ho per favor!

(La Rosina se dirigeix al fons aixugant-se els ulls.)

ESTEVE

No vas voler celebrar aquella consulta...

FRANCESC *(an en Joan)*
Quan l'ha vist?

JOAN
Avui, a primera hora.

FRANCESC *(neguitós)*
I què?

ESTEVE
Se moria de debilitat!

FRANCESC *(horroritzat)*
Què ha fet! Que ha dit que li donguessin menjar?

JOAN
Sí!

FRANCESC
¿Que no sab que als malalts dels tifus es matar-los si se'ls dóna aliment?

JOAN
Això ho dius tu!

FRANCESC
I si jo ara'm negués a firmar el certificat de defunció?

JOAN *(espantat)*
Què passaria?

FRANCESC
Que'l jutge, per imprudencia temeraria, s'entendria amb vostè!

MARIAGNA *(horroritzada)*
Senyor!

JOAN *(tornant-se groc)*

Però tu firmaràs!

FRANCESC

Si! Jo assumiré tota la responsabilitat!

TOMAS

No, Francesc! No ho facis!

JOAN *(amb cinisme)*

Tinc la conciencia tranquila!

FRANCESC *(amb desesperació)*

Pare! Pare! Com m'ha compromès! Com m'ha perdut aquell pobre!

JOAN *(irat)*

Francesc!

MARIAGNA

No't desesperis, fill meu!

FRANCESC

Això es horrorós! M'oprimeix el cor!

TOMAS *(acostant-s'hi)*

No't donguis!

FRANCESC

Tinc d'anar-me'n! No puc estar-hi més en aquest poble!

ESTEVE

(an en Joan, que està aterrat)

Com t'afronta!

TOMAS *(també an en Joan)*

Com t'estima, jo't dic! Mariagna: que no apoies el teu fill?

(La Mariagna, al sentir aquestes paraules, cor-ferida, se posa a plorar.)

JOAN *(irat, an en Tomàs)*

Què has fet!

FRANCESC

Rosina: es aquell que t'estimava'l mort!

ROSINA *(abraçant-se a la Mariagna)*

Mare! Mare meva!

JOAN

(acostant-s'hi pera aconsolar-les)

No ploris, Rosina! No te l'escoltis, Mariagna, el teu germà, que està encegat!

ESTEVE

No sab el que's diu!

MARIAGNA

Té raó! Té molta raó en Tomàs!

JOAN

Què!

MARIAGNA

Jo, perquè hi hagi pau a casa, temps ha que callo i em consumeixo, no decantantme a favor de l'un ni de l'altre!

JOAN

Que defenses el noi?

MARIAGNA *(redreçant-se)*

Sí!

JOAN

Per què? Digues!

MARIAGNA

Perquè tu no l'ajudes! Perquè'l perjudiques!

JOAN *(imperiós i fòra de si)*

Calla!

MARIAGNA

No puc! Massa que hi callat!

JOAN

Ets la meva dòna!

MARIAGNA *(energicament)*

Soc la mare d'en Francesc!

JOAN *(contenint-se)*

Està bé! *(An en Francesc)* Tu: vés a desembraçar el teu despaig!

FRANCESC

Ara desseguida?

JOAN

Sí. *(Amb nerviositat i rapidesa.)* Abans aquell altre no vingui! Treu-ho tot! No hi vui andròmines teves!

ESTEVE

Espera demà, home!

MARIAGNA

Espera uns quants dies més!

TOMAS

En Francesc no's mourà del poble!

JOAN

Per fer-me la guerra a mi?

TOMAS

A tu i a tots els embaucadors com tu!

FRANCESC

No: jo me'n vaig.

JOAN

Mariagna! Rosina! Veniu a ajudar-me!

MARIAGNA

No pas jo, Joan!

TOMAS *(per l'Esteve)*

Que t'ajudi aquest!

JOAN *(a la Mariagna)*

Que no vols obeir-me?

MARIAGNA

No! No vaig contra'l meu fill!

JOAN

Anem, Esteve, doncs! *(A la Mariagna.)*
Tu: prepara-m l'escaparata petita!

MARIAGNA

Oh! Sí! Que la Verge t'ilumini!

JOAN

Noia: arregla-m la llantieta i encén-la!
(La Mariagna i la Rosina desapareixen per la porta de la dreta.)

ESTEVE

Aviat vindrà gent!

JOAN *(an en Francesc)*

T'ho posarem tot al cobert del darrera!

FRANCESC

(asseient-se, aclaparat, en el banc del primer terme de la dreta)

Facin el que vulguin!

JOAN *(a l'Esteve)*

Apa, anem! Depressa! *(Per la mampara.)* Demà treurem aquest empantànec! Som-hi! Desseguida estarem!

(En Joan i l'Esteve entren al despaig d'en Francesc, tancant la porta darrera seu.)

ESCENA XIII

En Francesc i en Tomas

TOMAS

I te n'aniras, Francesc?

FRANCESC

Sí! Avui mateix! Ara, si pogués!

TOMAS

No! No't moguis!

FRANCESC *(en to amarg)*

Què vol que hi faci aquí? ¿Que no veu que tot està minat pel corc de la mentida i la superstició?

TOMAS

Predica!

FRANCESC

No m'escoltaran!

TOMAS

Fueteja a tothom! Esbrava-t!

FRANCESC

Es inutil! No hi tenen fè en mi ni en la meva obra! Hauria de ser un desconegut d'ells perquè m'escoltessin!

TOMAS

Bé escolten el teu pare!

FRANCESC

Perquè no'ls corretgeix i perquè'ls allarga'l seu camí tenebrós!

TOMAS

Redreça-t! Baralla-t, ara que ets jove!

FRANCESC

Barallar-me! Ambe qui?

TOMAS

Amb tots els que't combaten! Que't fan por els homes?

FRANCESC

No! Ploro pels bons! Ploro pels dolents! Els uns corrompen els altres!

TOMAS

Que ja no tens ilusions?

FRANCESC

Tot jo'm sento corprès d'un dolor victoriós! Que deuen sofrir els heroes de l'amor!

TOMAS

No't donguis, te dic!

FRANCESC

No! Tinc gran confiança en mi mateix i en la meva joventut. *(Amb dolor.)* Però temo que, temps a venir, per les necessitats de la vida, no'm vegi obligat a pervertir-me!

TOMAS *(amb emoció)*

Compta amb el teu oncle!

(En Francesc s'aixeca. Per l'esquerra del fons vénen en Lluc i la dòna i el noi dels quals aquell ha parlat de primer. El noi té cosa d'uns quinze anys d'edat. Està molt groc i tus de tant en tant. Aquestes dugues ultimes figures i les que vagin apareixent vesteixen amb modestia, amb tot l'aire de poble.)

ESCENA XIV

ELS MATEIXOS, MÉS EN LLUC,
LA DONA I EL NOI

LLUC

Apa, seieu; que no us prenguin la tanda.

(Tots tres s'asseuen en el banc de l'esquerra del fons.)

FRANCESC

Miri: ja comencen a venir!

TOMAS *(estirant-lo per un braç)*

Anem!

FRANCESC

Sembla que ells també'm vulguin treure de casa!

(El noi tus. La seva mare l'aconsola, passant-li la mà pel cap.)

LLUC

No t'espantis, Pepet, que'l senyor Joan te curarà.

FRANCESC

Ambe quina fè parlen!

TOMAS

Anem's-en, Francesc!

(Per la porta de l'esquerra surt l'Esteve tot determinat.)

ESCENA XV

ELS MATEIXOS, MÉS L'ESTEVE

ESTEVE *(an en Francesc)*

Tu, noi: hi ha dugues piles de llibres que no sabem què fer-ne! Ont els posem?

FRANCESC

Allà ont vulguin.

ESTEVE *(entornant-se'n a dins)*

Tu mateix.

(Per la dreta del fons ve una dòna amb un nen de volquers a braç. S'asseu en un dels bancs de la sala d'espera.)

JOAN *(treient el cap)*
Que ja s'espera algú? Ah! Sí!
(En Joan se n'entorna al despaig. Simultaniament compareix un home que va amb una crossa. S'asseu en el banc de la dreta del fons.)

FRANCESC
Quina pietat sento per ells!

TOMAS
Jo no, doncs!
(Per l'esquerra del fons compareixen en Valentí i l'Agnès.)

ESCENA XVI

ELS MATEIXOS, MÈS EN VALENTÍ
I L'AGNÈS

VALENTÍ
Vès, pregunta.

AGNÈS
Espera-t. *(Acostant-se al primer terme.)* Dispensin. Que ja visita en Joan?

TOMAS
Que t'ho digui ell.

AGNÈS
(mirant amb simpatia an en Francesc)
Perdoni. Jo sí que hi crec en vostè.

TOMAS

I doncs?

AGNÈS

Volem provar. Qui té mal, busca remei.

VALENTÍ *(en veu alta)*

Agnès!

AGNÈS

Ja vinc. *(Tornant a reunir-se amb en Valentí.)* Encara no ha començat. Apa: seiem. *(Fent-lo seure en el banc de l'esquerra del fons.)*

TOMAS

Anem, Francesc!

FRANCESC

Que es hermosa la fè del poble! Malaguanyada força que's perd, dirigida per homes concupiscents, sense conciencia!

(Compareixen en Joan i l'Esteve.)

ESCENA XVII

ELS MATEIXOS, MÉS EN JOAN I L'ESTEVE

JOAN *(en veu baixa)*

Ja tornen.

ESTEVE *(a cau d'orella)*

Recepta força. Me'n vaig.

JOAN

Vés.

ESTEVE

(desapareixent per la dreta del fons)

Adeussiau.

(Per la dreta del fons compareix l'Iscle amb el cap embenat. Al veure an en Joan tots els malalts s'aixequen i s'hi acosten mirant-lo amb idolatria. Tota l'escena que segueix, lo més rapida possible, pujant de to a cada represa.)

ESCENA XVIII

ELS MATEIXOS, MENYS L'ESTEVE
I MÉS L'ISCLE

ISCLE

Senyor Joan!

JOAN *(amb brusquedat)*

No'm tractis de senyor, Iscle!

ISCLE

Que estic content perquè ja torneu a fer cures!

LLUC

Sembla que Déu li hagi tocat el cor!

AGNÈS

Déu no ho vol que abandoni'ls malalts!

ISCLE

Per xò li va donar la gracia que té!

LLUC

No'ns hagués deixat tot aquest temps que no seria morta la noia gran de casa!

ISCLE

Ni la meva dòna tampoc!

VALENTÍ

Ni jo seria gairebé cego!

JOAN

Tot s'arreglarà. Apa, seieu. *(Bruscament.)* Seieu, us dic!

(Tots l'obeeixen.)

AGNÈS

Vine, Valentí.

JOAN

Ont es l'escaparata? *(Cridant i desapareixent, pera tornar a sortir desseguida, per la porta de la dreta.)* Mariagna! Rosina!

ROSINA *(de dins estant)*

Tingui, pare.

(Per la porta de la dreta compareixen la Mariagna, la Rosina i en Joan; aquest amb una escaparata de xicranda d'uns cinquanta centímetres d'alçada per trenta d'ampla, amb l'imatge de la Mare de Déu del Carme; la Rosina, amb una llantieta de cristall, encesa.)

ESCENA XIX

ELS MATEIXOS, MÉS LA MARIAGNA
I LA ROSINA

JOAN *(a la Rosina)*
Vés, porta la llantieta.

ROSINA
Ja la porto.

LLUC *(a un del seu costat)*
Que n'hauria fetes de cures!

MARIAGNA *(an en Joan)*
Vols que t'ajudi?

JOAN
No! No't necessito per re! Ho veus, Francesc? Amb aquesta imatge, la fè de la gent i lo que jo hi poso, n'hi ha prou per curar tots els mals.

TOMAS *(entre-dents)*
Farsant!

JOAN
Vine, filla, vine.

(En Joan i la Rosina desapareixen, entrant al despaig. Simultaniament compareixen dos homes de mitja edat i un de molt vell, amb la seva dòna, també

vella, els quals s'asseuen en un dels bancs del fons.)

ESCENA XX

ELS MATEIXOS, MENYS EN JOAN I LA ROSINA

FRANCESC

Com s'ho han anat dient!

MARIAGNA

Temps ha que s'esperaven! Però, anem, anem, fill meu!

TOMAS

Que plores?

FRANCESC

(serenament i amb emoció)

No! Voldria ser heroe! Voldria ser heroe per ells!

(Tornen en Joan i la Rosina. El primer se queda al peu de la porta del despaig, mirant, satisfet, la gent que l'espera. La Rosina va a formar agrupament amb la Mariagna, en Francesc i en Tomàs, a la dreta.)

ESCENA ULTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS EN JOAN I LA ROSINA

JOAN

(després de mirar an en Francesc, sostenint una gran lluita interior)

Qui es el primer?

(Tots s'aixequen, mirant-se l'un a l'altre.)

VALENTÍ

Jo, Joan!

AGNÈS

No... No som pas nosaltres.

LLUC

Devem ser jo i aquesta dòna.

JOAN

Valenti: te toca a tu per dret propi. Tu ets el que més ha cregut en mi i en el meu art. Passeu tu i l'Agnès al despaig.

VALENTÍ

(dirigint-se al despaig del braç de l'Agnès)

Sembla que vegi'l sol!

JOAN

(als altres, que encara estan drets)

Apa: seieu, vosaltres!

(Tots s'asseuen, sense obrir boca.)

FRANCESC *(en veu reconcentrada)*

No puc més!

TOMAS *(també en veu reconcentrada)*
Francesc!

ROSINA
Jo vui venir amb tu per cuidar-te!

MARIAGNA
(provant d'endur-se'l cap a la dreta)
Fill!
(En Joan, fent un gest decisiu, entra al despaig, tancant la porta darrera seu.)

TOMAS
(amb emoció sarcàstica)
La llosa!

FRANCESC
(amb pietat, i tot anant-se'n per la porta de la dreta, seguint a la Mariagna, la Rosina i en Tomàs.)
Tots són cegos!

TELÓ RAPIT

OBRES DE L'AUTOR

L'Escorsó, drama en 3 actes.
Fructidor, drama en 4 actes.
Foc-follet, drama en 4 actes.
La Resclosa, drama en 3 actes. (Agotada.)
Lladres, drama en 1 acte.
La Mare Eterna, drama en 3 actes. (Agotada.)
El Cor del Poble, drama en 3 actes. (Agotada.)
La Reina del Cor, comedia en 1 acte.
La Reina del Cor, opereta en 1 acte.
Els Vells, drama en 3 actes. (Agotada.)
La Formiga, monoleg.
Joventut (1.ª part de la trilogia *Els primers freds*), drama en 1 acte. (Agotada.)
Flor tardana, La Festa dels Aucells, quadrets de costums en 1 acte.
Girassol, comedia en 3 actes.
Les Garces, comedia en 3 actes.
Cor endins, quadro dramatic en 1 acte.
La Barca Nova, drama en 3 actes.
La colla d'en Pep Mata o **«Els Martirs de l'Inquisició»,** sainet en 1 acte.
L'alegria del sol, idili en 1 acte.
En Joan dels Miracles, drama en 3 actes.
Ofrenes, poesies. (Agotant-se.)

EN PREPARACIÓ

Foc Nou, drama en 3 actes.
Soleiades, poesies.

09172

